

Continuar + gerundi i seguir + gerundi: un estudi de corpus

Sandra Montserrat
Universitat d'Alacant

1. Introducció

L'estudi que presentem a continuació se situa dins del marc d'una anàlisi global sobre les perífrasis verbals aspectuals de l'edat mitjana i primera meitat de l'edat moderna (des dels orígens fins al segle XVII).¹ Val a dir que aqueixa revisió de tot el sistema perifràstic aspectual del català de manera conjunta ens nodreix de dades valuoses, a tres bandes. En primer lloc, la descripció detallada dels valors associats a cadascuna d'aquestes construccions dibuixa un mapa aspectual en termes de prototipicitat i perifèria. Així, per exemple, tot i que la perífrasi *estar + GER* es vincula prototípicament a l'aspecte progressiu ("Quan hi arribarem, *estaran sopant*"), el cert és que pot viatjar cap a la duració ("*He estat pensant* en el que m'havia dit"), on topa amb l'espai aspectual prototípic de *anar + GER*. En segon lloc, l'anàlisi diacrònica de l'evolució d'aqueixos valors descobreix el giny del canvi lingüístic, que dóna compte del sistema actual. En particular, la perífrasi *soler + INF* amb el valor de confinament en el passat ("Los corses dels quals [profetes] *solien jazer* a Milà en la esgleya que ara és de l'Orde dels Preycadors, mas ara jasen en la ciutat de Colònia," *Vides*, 2/XIII)² no arribarà més enllà de finals del segle XVI; en canvi, valors nascuts a finals del segle XIV, com la possibilitat de no-ocurrència, ens acompanyen fins a l'actualitat ("Tinga en compte que allí normalment *sol ploure*"). Finalment, aquesta anàlisi de valors aspectuals al llarg del temps sovint pot fer llum sobre usos actuals controvertits. Pot confirmar, d'una banda, la sobrevinguda de castellanismes *-venir + GER-* o gal·licismes *-venir de + INF-* o, per contra, pot destriar usos ben genuïns, com ara els de *venir a+INF* en l'expressió de culminació ("E les delicades e amables germanes sues, combatent-se la dolor passada ab lo goig present, dins lo cor de aquelles *vengueren a esmortir-se*," *Vita Christi*, 2/ XV). "

En les línies que segueixen presentem l'estudi de les perífrasis associades als verbs *continuar* i *seguir*. Estudiarem el valor aspectual i l'evolució d'aquestes construccions des dels inicis del català fins al principis del segle XVII.³ L'anàlisi té en compte, també,

¹ Aquest treball s'inscriu en la matriu dels projectes d'investigació, dirigits pel Prof. Josep Martines (UA, IEC), "Gramàtica del Català Antic" (finançat pel MICINN [Ref.: FFI2009-13065/FILO]), "Constitució d'un Corpus per a la Gramàtica del Català Antic" (finançat per l'Institut d'Estudis Catalans [Ivitra-IEC/PT2008-MARTINES01]), "Gramàtica del Català Modern (1601-1834)" (finançat pel MINECO, Ref. FFI2012-37103) i, a més, dels projectes Digicotracam (Programa PROMETEO de la Generalitat Valenciana per a Grups d'Investigació en I+D d'Excel·lència [Ref.: PROMETEO-2009-042], "aquest és un projecte cofinançat pel FEDER de la UE"), i el "Grup d'Investigació en Tecnologia Educativa en Història de la Cultura, Diacronia lingüística i Traducció" (finançat pel Vicerectorat de Tecnologia i Innovació Educativa de la UA [Ref. GITE-09009-UA]). Tots aquests projectes se situen en la matriu l'Institut Superior d'Investigació Cooperativa IVITRA [ISIC-IVITRA] de la Generalitat Valenciana (ISIC/012/042).

² Utilitzarem diverses abreviatures en aquest article: [' '] (interpretació dels exemples en el cos de l'exemple); cat. (català), occ. (occità), oc.r (occità referencial), ar. (aranés), port. (portugués), arag. (aragonés), gall. (gallec), rom. (romanés), it. (italià), 2/XIII (segona meitat del s. XIII), 1/XIV (primera meitat del s. XIV), etc.; s. (segle), GER (gerundi), INF (infinitiu).

³ Per a les dades de la llengua pròpia partirem del *Corpus Informatitzat del Català Antic (CICA)*, Joan Torruella (dir.), juntament amb Manel Pérez Saldanya i Josep Martines; selecció de textos a càrrec de Vicent Martines; accessible en línia: <http://www.cica.cat/>; i del Corpus Informatitzat de la Gramàtica del Català Antic [CIGCA]. Aquests corpus arpleguen textos en català des dels inicis fins a la primera meitat del s. XVII, de diversa tipologia textual i procedència. Per a aquest estudi hem treballat amb el

la resta de llengües romàniques, a fi de situar el cas català en el context romànic.

2. Les perífrasis amb *continuar* i *seguir* a hores d'ara

2.1. L'estatus gramatical i el valor aspectual

En general, els estudis i manuals centrats en l'anàlisi de les perífrasis per a les diverses llengües romàniques (Olbertz, Yllera, Dietrich i Coseriu, entre d'altres) coincideixen en la definició del valor aspectual de les perífrasis amb els verbs *continuar* i *seguir* (amb la forma verbal no finita en infinitiu o gerundi). Per exemple, per al català, Gavarró & Laca (2692-2701) indiquen que vehiculen l'aspecte imperfecte en la seua fase de continuació. En concret, *seguir* + GER i *continuar* + GER signifiquen 'mantenir una acció començada'. Així, en l'exemple a), l'acció de *cantar*, anterior al moment de parla, continua tot i que hi ha hagut una possible interrupció, en aquest cas, l'inici de la pluja:

a) Puc *continuar llegint*? Gràcies.

Fernández de Castro (250-251), en l'estudi sobre les perífrasis del espanyol, fila més prim i ens descobreix que l'acció pot interrompí-se d'una manera real, com en els casos de b), i, aleshores, l'acció es reprén, o, per contra, pot semblar interrompuda, tot i que, a la fi, aquesta interrupció és suposada, però no ocorre. Són els casos de c):

b) Unas horas después lo bajaron en una comisaría donde *continuaron golpeándolo*.

c) Cuando me suspendieron *a divinis*, en 1972, me puse a vivir bajo el mismo techo con ella. No pedí la dispensa papal porque me parece vejatorio. *Sigo siendo* sacerdote y obispo y si salgo a la calle y veo un accidente actúo como sacerdote.

En qualsevol dels casos, les perífrasis amb *continuar* i *seguir* van associades a la interrupció, siga real o no.

En els diversos estudis teòrics sobre les perífrasis, especialment els dedicats al català i a l'espanyol, podem destriar una discussió interessant sobre la naturalesa perifràstica de les construccions *continuar* + GER i *seguir* + GER, la qual pot extrapolar-se a la resta de llengües romàniques (també, quan la forma verbal no finita és un infinitiu). Hi ha autors que consideren que el verb conjugat no és un auxiliar. Els arguments es resumeixen, sovint (per exemple, Roca-Pons, 14) a considerar que *continuar* i *seguir* no han experimentat cap canvi de significat, en adjuntar-se al gerundi; per aquest motiu, són semiauxiliars. Concretament, *continuar* i *seguir* ja són *per se* verbs aspectuals. Així, tant en els exemples de d) com en els de e), amb gerundi, *continuar* i *seguir* expressen 'manteniment d'una acció començada, amb interrupció real o fictícia', tal com l'hem definida més amunt:

d) *Continua amb la lectura, per favor.*

e) *Continua llegint, per favor.*

d) *Ella segueix amb la idea que no és bona.*

e) *Ella segueix pensant que no és bona.*

Tanmateix, per a Yllera (3421), Gavarró & Laca (2671) o García Fernández & altres (237) hi ha altres proves que, en canvi, acosten aquestes construccions a la categoria perifràstica. Així, la impossibilitat que el clític s'interpose entre els dos verbs: "la segueix mirant / segueix mirant-la / *segueix-la mirant." O bé, la cliticització, en què el verb no conjugat (no finit) i els seus complements no formen un constituent dins les

corpus complet. Tanmateix, per qüestió d'espai, en la bibliografia solament desplegem la citació bibliogràfica de les obres que apareixen com a exemples en el cos de l'article. També hi afegirem el corpus consultat que encara no apareix al CICA ni al CIGCA. Així mateix, afegirem textos dels s. XVII, XVIII i XIX, que se citaran en la bibliografia final convenientment. Per a citar els textos, hi indicarem: (obra, pàg., lín., segle).

oracions amb perífrasis verbals i, per tant, no es poden substituir per un pronom: “Segueix dient el mateix de sempre / * Hi/ho segueix.”

Comptat i debatut, pel que es pot deduir d'aquests estudis, sembla que, com també passa a altres estructures perifràstiques, ens movem en un terreny de prototipicitat i perifèria. Ens interessa destacar, tanmateix, les afirmacions d'Olbertz i Topor sobre la particularitat d'alguns verbs auxiliars. Tots dos comparteixen el concepte de doble funcionalitat per als verbs. Al detall, Olbertz (170), en l'estudi sobre l'auxiliaritat en espanyol, afirma que el verb *seguir* (i el sinònim, *continuar*) funciona com a semiauxiliar en alguns contextos i com a auxiliar de ple dret en altres. Tinguem en compte els exemples següents:

- 1) Oye, esto no es un buen lugar para charlar. Vamos a un bar y *seguimos* allí.
- 2) Los demás han dejado de pagar la cuota pero yo *sigo*.
- 3) *Creía que era correcta y *sigo*.
- 4) *Siempre ha habido hospicios y *sigue*.
- 5) *Este año los índices de natalidad han sido el veinte por mil, y estoy seguró de que *seguirán*.

Per a aquesta autora, solament en els tres darrers casos (exemples de 3 a 5) hi ha realment un auxiliar, ja que selecciona el subjecte. Ho demostra el fet que no és possible l'anàfora. El subjecte d'aquest auxiliar és un experimentador (exemple 3), impersonal (exemple 4) o inanimat (exemple 5).

2.2. Les perífrasis *continuar* + GER i *seguir* + GER en català: estat de la qüestió

Les perífrasis *continuar* + GER i *seguir* + GER en català han estat, sovint, motiu de discussió normativa. S'hi poden destriar tres moments. El primer moment, el protagonitza Pompeu Fabra en les *Converses* (1983, 39, 604), on afirma:

S'ha de posar esment no solament en els mots isolats, sinó en les frases o combinacions de mots. Una frase pot estar composta de mots tots ells ben catalans i ésser una frase tan inadmissible com ho és el mot *apoyo* o *seguro*.

El català actual abunda en frases totes castellanes. Expressions com *venir actuando*, *seguir registrándose*, *ha quedado restablecido*, són ordinàriament traduïdes mot per mot, *venir actuant*, *seguir registrant-se*, *ha queda establert*.

En altres paraules, l'ús de la perífrasi *seguir* + GER és una transferència clara de la llengua veïna i, per tant, cal evitar-la. Fet i fet, Fabra no la inclou en el *DGLC*. Aquesta opinió contrasta, però, amb el parer de Coromines, que en el *DECat* (s.v. *seguir*), afirma:

Ja antigament es troba la construcció *seguir fent* (o amb altres verbs), que erròniament s'ha cregut poc castissa, perquè existeix també en cast., però no en francès (*continuer de faire*, *continuer en faisant*); també la trobem, però, en els millors i més genuïns escriptors moderns (“segueixo pujant per una regió pedregosa,” Massó Torr., Croquis Pir-1, 12), i ja a mj. segle XIII: “seguir plasers contan” en els Proverbis de Guillem de Cervera (598d).

I, també, amb el de mossén Alcover, que inclou aquesta perífrasi en l'entrada corresponent del *DCVB* (s.v. *seguir*):⁴

⁴ És interessant constatar l'ús dels gramàtics, amb independència de les prescripcions. Pompeu Fabra prefereix clarament *continuar*+GER, tot i que fa servir la perífrasi que prescriu, *seguir*+GER. Per exemple, en *Qüestions de Gramàtica Catalana* (1911), usa sis vegades la primera i, en canvi, només trobem un cas de *seguir*+GER: “Cada llengua té ls seus recursos, els seus mitjans d'expressió, i segons siguin aquests recorre amb preferència a unes construccions o a les altres. Mentre seguirem construint a la castellana, és clar que necessitarem els mateixos mitjans d'expressió que-l castellà i aurem de trobar desavantatjós de renunciar a qualsevol d'ells” (Fabra 1911, 39). Així mateix, Anfòs Par, en la seua *Sintaxi Catalana*

e) amb valor d'auxiliar, amb complement verbal en gerundi, per indicar una acció contínua. *Segueixo pujant per una regió pedregosa*, Massó Croq. 12. *El clapoteig de l'aigua seguí repiquetejant*, Víct. Cat. Ombr. 26.

En general, els diccionaris i les gramàtiques reproduïxen els preceptes fabrians. Per exemple, el *Diccionari de la llengua catalana* del 1982 de l'editorial Enciclopèdia Catalana no incorpora la perífrasi. Així mateix, el diccionari bilingüe d'aquesta editorial (*Diccionari Castellà-Català*, s.v. *seguir*) tradueix la perífrasi per *continuar* + GER: *seguir siendo* (cast.) / *continuar essent* (cat.).

També, hi ha gramàtics que en parlen en el mateix sentit (Schlieben-Lange, 211). Com a mostra, les paraules contundents de Joan Solà (84):

Un altre precepte clar de la nostra gramàtica és que s'ha d'usar la perífrasi «continuar + gerundi» [...], mai «seguir + gerundi».

Ara bé, d'altres gramàtics, partint de les opinions del *DCVB* i el *DECat* comencen a reivindicar la perífrasi *seguir* + GER, com a variant, almenys secundària. Així, Ruai (139, nota a peu núm. 7):

Malgrat no ser reconeguda pel *DGLC* ni pel *DLC*, creiem, amb el *DCVB* i el *DECLC*, que cal admetre, com a variant secundària, aquesta mateixa perífrasi amb el verb *seguir* (com a sinònim de *continuar*), ja que ha estat usada per bons autors. Exs.: *La caritat segueix essent la més rara i desconeguda de totes les virtuts* (Verdaguer). *I, mentrestant, seguien encara rient com uns boigs* (N. Oller). *El narrador seguí dient...* (Ruyra)

Ací situariem el segon moment important en l'evolució de la normativa en relació amb aquestes construccions. L'IEC atén aquests suggeriments i ja en el *DIECI* introdueix *seguir* + GER amb remissió a *continuar* + GER, perífrasi que prioritza. Ens n'ofereix els exemples següents:

Encara que li parlessin, *ell continuava escrivint*.

Seuim creient que és el teu deure.

La mateixa premissa seguiran el *Gran diccionari de la llengua catalana* (s.v. *seguir*), d'Enciclopèdia Catalana, o el *Diccionari Valencià* (s.v. *seguir*), de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. També, les gramàtiques i els llibres d'estil. Per exemple, Badia (1995) escriu:

A propòsit d'aquests dos darrers, generalment considerem que és més genuí *continuar* que *seguir* (sense que aquest hagi d'ésser tingut per incorrecte) (Badia 1995, 244)

[...] les perífrasis continuatives són pròpies o impròpies, segons que el verb auxiliar conjugat: 1) perdi el significat que tenia quan s'emprava sol (en *anar parlant*, *anar* ja no indica desplaçament, sinó una modalitat de l'acció de 'parlar') o 2) mantingui a la perífrasi el seu significat de sempre (en *continuar parlant*, *continuar* vol dir 'proseguir', o sigui que hi té el mateix valor que tindria si no introduís cap forma verbal conjugada), respectivament. [les primeres són pròpies, les segones, impròpies] [...] Les perífrasis amb gerundi presentades i exemplificades fins ací, tant les pròpies com les impròpies, són genuïnes i, per tant, correctes. (Badia 1995, 618)

I Badia, Brugarolas, Torné & Fargas (291) expliquen que tot i que és correcta, cal escollir la perífrasi amb *continuar*:

El verb *seguir* també té el significat de *continuar* i, per tant, la perífrasi *seguir* +

(1923), no escriu mai *seguir*+GER. Per contra, Coromines i Alcover fan un ús abundant de *seguir*+GER. Solà (84) considera –parlant de Coromines– que fa servir indiscriminadament l'una i l'altra, però amb clar predomini de *seguir*.

gerundi pot tenir un significat equivalent a *continuar* + gerundi. Amb tot, seguir té principalment altres significats (anar darrere d'algú o d'alguna cosa; anar per un camí sense deixar-lo –en el propi o figurat-, etc.), mentre que *continuar* expressa amb més precisió la persistència d'una acció. Per això la frase «Continua plovent» és preferible a «Segueix plovent».

Finalment, en el tercer moment, l'actual, la normativa oficial accepta les dues construccions, amb l'estatus de sinònimes, per tant, al mateix nivell. Així, el *DIEC2* no prioritza cap de les dues entrades i les defineix de manera idèntica (s.v. *seguir* i s.v. *continuar*): 'Davant de gerundi, prosseguir l'acció indicada per aquell gerundi'. Igualment, la *GNV* (300) i la *GdUL* (98) no fan cap distinció entre les dues construccions.

Ara bé, tot i que les gramàtiques ja són explícites en aquest punt, certament l'usuari encara en té dubtes. Com a mostra, les consultes que rep l'Optimot (<http://www14.gencat.cat/llc/AppJava/index.jsp>), o bé, la preferència per *continuar* + GER de la Universitat de Barcelona en els *Criteris de la Universitat de Barcelona* (<http://www.ub.edu/criteris-cub/criteri.php?id=1140>). Així també, la *Guia Lingüística* de la Universitat Oberta de Catalunya (232) diu, referint-se al verb *seguir*:

Val més no fer-lo servir en el sentit de *continuar* per a evitar possibles ambigüitats, especialment quan va seguit d'un gerundi per a indicar una acció contínua. Ex.: S'ha de fer així perquè els estudiants puguin *seguir* els estudis sense entrebancs. Els professors *continuen* treballant de la mateixa manera.

Val a dir que la *GCC* (2700, nota a peu núm. 13, vol.3) descriu exactament aquesta situació actual de preferència per *continuar* + GER, almenys per part dels escriptors:

No sembla que hi hagi diferències ni de distribució ni de sentit entre les dues, però hi ha escriptors que empren tan sols *continuar* + gerundi. *Seguir* + gerundi és considerat un préstec del castellà per alguns lingüistes [...]

S'ha de tenir en compte, però, que aquestes descripcions no diuen gaire sobre l'ús real dels parlants, tocant a aquestes dues perífrasis: no hi ha diversitat d'exemples i tampoc no se'ns explica quina n'és la vitalitat. Per obtenir aquestes dades, cal analitzar els corpus de llengua actual. Tot i que no és l'objectiu principal d'aquest treball, provarem de proporcionar algunes dades que ens descriuen quina pot ser la situació actual.

Partirem de les dades dels corpus *COD* (20.380 mots), *COC* (70.493 mots), *COR* (154.198 mots) i *Tipotext* (30.655 mots) per mostrar quin pot ser l'ús de les perífrasis *continuar* + GER i *seguir* + GER en català actual. Els resultats obtinguts es resumeixen en aquesta figura:

Corpus	<i>continuar</i> + GER	<i>seguir</i> + GER
<i>COD</i>	0,004% (1)	(0)
<i>COC</i>	0,0008% (1)	0,0017% (2)
<i>COR</i>	0,003% (7)	0,003% (6)
<i>TIPOTEXT</i>	0,006% (2)	0,003% (1)

Figura 1. Freqüència d'aparició (relativa i absoluta) de les perífrasis *continuar* + gerundi i *seguir* + gerundi en els corpus del català actual

A ull nu, comprovem que en tots dos casos parlem d'una freqüència molt baixa d'ús: *continuar* + GER apareix 11 vegades i *seguir* + GER, 9 vegades. Si filem més prim, les conclusions encara són més interessants. El 100% dels usuaris d'aquestes dues

construccions són parlants amb estudis superiors o amb estudis de català i el 90% de les situacions es poden classificar dins de la formalitat. Per tant, almenys a partir de les dades proporcionades per aquests corpus, podem concloure que l'ús de totes dues perífrasis és baix –hi ha una lleugera preferència per *continuar* + GER– i que sembla que es limita a la formalitat o, almenys, a parlants amb estudis.

Hi ha un exemple amb la construcció *continuar de* + INF, d'un parlant de Ceret (Vallespir). Aquesta construcció és habitual a tota la Catalunya Nord i, segurament, és influència del francès com ja reconeix Rull (2006):

Tàpies, que no serà una retrospectiu de les obres de Tàpies, però una..., una mostra de la seva creació contammodern, eh?, ja que en Tàpies és, és, és viu, donques, i que fa, eh?, *continua de fer* coses molts interessantes. (COD_Ceret)

Aquesta darrera informació hauria d'estar contrastada amb un estudi exhaustiu sobre la llengua parlada, que és fora de l'objectiu d'aquest article. Tanmateix, sí que hi podem fer anotacions. En consultes diverses a parlants no escolaritzats del País Valencià, hem comprovat que la perífrasi *continuar* + GER es percep com a pròpia del registre formal. De més a més, diversos especialistes en els parlars valencians⁵ ens confirmen aquesta apreciació primera. La continuïtat s'expressa en català en la llengua parlada amb altres recursos. Per exemple, sintagmes que marquen la duració (“Et besaré fins a la mort” / “Et besaré tota ma vida” / “Encara la besa”), sovint refermats amb la perífrasi *estar* + GER (“Tota la vida estaria besant-te” / “Estaria besant-te tota la vida”).

D'altra banda, tampoc no sembla massa habitual –almenys al País Valencià– la perífrasi *seguir* + GER. Ve al cas, en aquest punt fer, una reflexió sobre el verb *seguir*. El verb *seguir* té, en català, protípicament el sentit de ‘anar darrere d'algú’ (*DIEC2*, s.v. *seguir*). D'aquest nucli, sorgeixen projeccions metonímiques diverses, així podem “Seguir l'exemple d'algú” o “Seguir una mateixa conducta” i, també, projeccions metafòriques: “D'açò se segueix que les dues rectes són paral·leles.” Ara bé, el *DIEC2* l'arregla també com a sinònim de *continuar*. Aquest sentit nou és segurament el resultat d'una inferència subjectiva (Langacker). *Seguir*, en el seu sentit primer, focalitza objectivament el moviment en la mateixa direcció que algú altre; ara bé, aquest moviment subjectivament va lligat a la duració, atès que no s'explicita el final del moviment. D'ací que el parlant pugui objectivitzar la duració en detriment del moviment. En tot el corpus consultat anteriorment, només hem trobat un exemple de *seguir* com a sinònim de *continuar*:

E: Deu venir molta gent!

Bé, ve una gentada. És una, ja s'ha fet impossible perquè és... I la verbena du vespre antes, també, du vespre antes de l'Auborada, du vespre de l'Auborada, també és impossible perquè se posa tots que no pots entrar per enlloc. Ve una gentada de fora, però, bé, la festa *segueix*. (*COC*, <10_Pollença>, 2002)

Tampoc no sembla massa habitual en la llengua parlada, tot i que s'hi troba. Aquesta dada no seria rellevant, si no fos acompanyada d'altres. Fabra no inclou aquest sentit en el *DGLC*. El *DECat*, tampoc no inclou aquest sentit –solament, hi fa referència quan parla de la perífrasi–, i el *DCVB* ens ofereix contextos clars només a partir del segle XVII. En resum, *seguir* com a sinònim de *continuar* és estrany i poc freqüent. La perífrasi s'interpreta, sovint, com a no genuïna.

Fet i fet, la situació del català respecte de les dues perífrasis ens planteja molts interrogants. Les dades que aportarem a partir d'ara potser podran fer-hi llum en algun d'aquests aspectes.

⁵ Agraïsc les dades obtingudes als doctors Josep Martines, Carles Segura, Vicent Beltran i Maribel Guardiola.

2.3. Les perífrasis amb *continuar* i *seguir* en la Romània actual.

Com ja és ben sabut (Pérez Saldanya, 200), en llatí –i amb aquest, en les llengües indoeuropees, en general–, la categoria de l'aspecte tenia un paper essencial en l'estructuració del sistema verbal i la categoria del temps feia un paper perifèric. El pas del llatí a les llengües romàniques produeix un canvi en el sentit d'aquesta dependència. El temps esdevé la categoria reestructuradora i l'aspecte la categoria secundària. Ara bé, no sempre és fàcil separar els conceptes de temps i aspecte, de fet, tant en llatí com en les llengües romàniques la noció d'aspecte està vinculada íntimament al temps, tant que és pràcticament impossible considerar l'aspecte una categoria diferenciada. Veyrat (31) indica que la manera romànica d'expressar nítidament l'aspecte és la perífrasi. Podríem dir, doncs, que les perífrasis són instruments nascuts, precisament, per a indicar l'aspecte. Per aquest motiu, és enriquidor situar l'estudi de les perífrasis amb *continuar* i *seguir* dins de la Romània. Ens pot proporcionar dades sobre el funcionament aspectual del conjunt romànic, així com marcar les particularitats evolutives de cada llengua.

2.3.1. L'Occità

Els diccionaris, gramàtiques i corpus de l'occità anoten que s'usen actualment les perífrasis *contunhar a* + INF i *contunhar de* + INF, amb tot tipus de subjecte, amb clara preferència per la primera:

Qu'ei finit lo temps de la vergonha e que comença lo temps de la fiertat! Qu'èm occitans e bearneses, e bigordans e catalans, e bretons e basques. Pr'amor qu'i a de basques tanben. E qu'avèm l'intencion de *contunhar a parlar* la lenga nòsta. (Paraulas de François Bayrou Francés Vairon, 12.03.2012, <http://www.vilaweb.cat/noticia/3993794/20120312/bayrou-primer-candidat-lelisi-defensar-catala-loccita.html>)

En canvi, l'aranés usa només la perífrasi introduïda per la preposició *de* (Carrera 2009, 161; Alibert, 324 i *THESOC*):

Aguesta nhèu s'umitejarà pendent era dimenjada e *pòt contunhar de dar* lòc a petiti lauegi de nhèu umida. (<http://www.lauegi.conselharan.org>, Conselh Generau d'Aran)

Carrera (2009, 161) indica que es dóna també *contunhar* + GER. N'hem trobat diversos exemples en aranés, sovint, de traducció de pàgines en català, tot i que no sempre:

Ath long de tot eth maitin, es participaires poderen compartir experiéncias, conéisher d'autes realitats e, sustot, incrementar era sua motivacion entà poder *contunhar portant* a tèrme aguest prètzhet tant important e fonamentau entara convivéncia enes centres educatius com ei era mediacion entre iguals. (<http://iesaran.com/index.php>, Institut d'Aran)

Ara bé, aquest mateix lingüista precisa que, tot i que apareix en alguns textos, sembla més aviat un calc del català (o, potser del castellà), ja que no té tradició en la llengua oral.

Ens aturarem en l'aranés, perquè hi ha una dada que hem de tenir ben en compte. El *DAranès* (1991) de Coromines arreplega el verb *contunhar*. Aquesta informació coincideix amb el parer d'alguns especialistes i parlants de l'aranés.⁶ Jordi Suïls i Aitor Carrera⁷ conclouen que *contunhar* (tampoc, *continuar*) no és una forma tradicional a l'occità de l'Aran. Jordi Suïls hi afig, a més, que tant la perífrasi *contunhar de* + INF com

⁶ Agraïsc aquestes dades tan valuoses al Dr. Jordi Suïls, al Dr. Aitor Carrera i a Veronica Barès.

⁷ Aquestes dades no estan publicades. Són el resultat de les converses amb aquests dos lingüistes.

la perífrasi *contuhnar* + GER no són pròpies del registre parlat, sinó del més formal. La primera s'incorpora a l'occità de l'Aran a partir del model referencial; la segona, és clarament un catalanisme o un castellanisme. En relació amb aquesta darrera construcció amb gerundi, els parlants i ara els estudiants són conscients que és forana (i, doncs, innovació) i intenten substituir-la per una altra; així es crea *contunhar* + *en tot* + INF, atès que *en tot* + INF és la forma més comuna d'expressar el gerundi en aquesta llengua (“*Contunharam en tot empodoar* es nòsti aliments,” exemple de Jordi Suïls). I és que l'occità parlat a la Vall d'Aran expressa la continuació d'altres formes –com també hem vist per al català–, amb adverbis de temps (*encara, tostemp*) perífrasis com *tornar a* + INF i *anar* + GER, o bé, amb construccions idiomàtiques amb valor iteratiu (V que V):

Maria trabalhe *tostemp* en otèl

Plò *encara* / *encara* plò

Li parli e eth *sauta que sautaràs*/ *non hè que sautar*

Un còp sopadi *tornàuem a barar*.

Va creishent

No hi ha en aranès *sègre* (*sègre* / *seguir* (oc. ref) / *seguir* (oc. ar.)) amb el sentit de ‘continuar’; en lloc d'aquesta darrera construcció, s'hi fan servir expressions com les esmentades adés (Carrera 2009, 246).

2.3.2. Francés

Segons l'ATILF (s.v. *continuer*), hi ha dues construccions amb *continuer* en francès: *continuer à* + INF i *continuer de* + INF, com en l'occità referencial:

Nous avons commencé à reconstruire la république, vous *continuerez de le faire* (DE GAULLE, *Mémoires de guerre*, 1959, p. 643)

Il attendait, espérait qu'elle parlerait. Mais elle *continuait à se frotter* les paupières, doucement, parce qu'elle avait les yeux las de pleurer. (VAN DER MEERSCH, *L'Empreinte du dieu*, 1936, p. 164.)

Des idées qu'on appelait nouvelles et dont la vogue *continuait à se répandre* (BAINVILLE, *Histoire de France*, t. 1, 1924, p. 282)

[...] son esprit *continuait de travailler*, et cette occupation, toute mécanique, n'empêchait pas qu'une image, en particulier, *ne continuât de l'obséder*. (P. BOURGET, *Nos actes nous suivent*, 1926, p. 58.)

Il a plu beaucoup depuis une heure, et (...) *il continue de pleuvoir* (LAUTRÉAMONT, *Les Chants de Maldoror*, 1869, p. 165).

L'ATILF (s.v. *continuer*) hi afig com a dada rellevant que “[...] *continuer à* est un peu plus fréq. que *continuer de* (environ 60 % contre 40 %).” Hi ha altres diccionaris actuals, però, que hi marquen altres diferències, a banda de la freqüència. Així, el *Dictionnaire des pièges et difficultés de la langue française* (s.v. *continuer*), s'indica que en la llengua parlada i familiar, la construcció amb *à* és molt més freqüent que aquella amb *de*. Aquest diccionari ofereix, també una altra informació destacable. A diferència de la perífrasi amb al preposició *à*, *continuer de* + INF no focalitza la interrupció. Anota, també, però que aquesta diferència és subtil i que, en la pràctica, la diferència és una qüestió fonètica:

En général, on choisit l'une des constructions pour des raisons d'euphonie. *Continuer de* permet d'éviter l'hiatus : “Il continua d'aller mieux.” On évitera “Il continua à aller mieux.” Inversement, on emploiera *continuer à* devant un verbe commençant par *de* : “Ils continuaient à deviser joyeusement (plutôt que “Ils continuaient de deviser joyeusement”)

Pel que fa a *suivre*, segons l'ATILF (s.v. *suivre*), amb el sentit de ‘continuar’ és

rar. De la perífrasi, no en dóna mostres.

2.3.3. Italià

Quant a l'italià, hi ha la perífrasi *continuare a* + INF (Serianni, XI, 48 i Dardano & Trifone), també, amb diversos tipus de subjecte:

L'amico non rispose e *continuò a sussurrare* (Pavese, cit. in Moretti-Orvieto, 100)

Alberto Tomba (Italia), sci alpino: 29 anni, vincitore della, Coppa del mondo '95. *Continua a dominare* gli slalom grazie a doti di, forza elastica da negro bianco, che nessuno dei suoi rivali possiede (*Corriere* 31/12/1995, Autore: Rondelli Giorgio, Pag. 38)

Il vento *ha continuato a fischiare* tutta la notte (Renzi vol II, 156)

En italià, a diferència de l'occità i el francès, el verb *seguire* té el sentit de 'continuar' (*Dizionario Sapere*, acc. 2 'continuare': *l'articolo segue a pag. 53*). També, el verb *seguire* (*Dizionario Sapere*, acc. 2. *seguire il discorso*). La perífrasi existeix en la forma *seguire a* + INF, normalment, amb els auxiliars *esse* i *havere*:

Hanno seguito a parlare per due ore (Renzi, vol II, 156)

La situazione *seguitava ad aggrovigliarsi* (Renzi, vol II, 156)

2.3.4. Espanyol

L'espanyol, com l'italià, forma perífrasis amb els dos verbs *continuar* i *seguir*; també com en italià, el verb *seguir*, quan no és auxiliar, té el sentit de 'continuar'. De la mateixa manera, com en la resta de llengües estudiades les perífrasis poden aparèixer amb tot tipus de subjectes (Yllera 1999, 3421).⁸ La particularitat, però, és que el verb no conjugat és sempre un gerundi:

Las llamas *continúan asolando* varias comunidades

Celia *continua estudiando* en París

Las llamas *siguen arrasando* el monte

Pedro *sigue saliendo* con María

Cuando salimos *segua diluviando*

Hi ha acord a considerar que no hi ha diferència de sentit entre les perífrasis *continuar* + GER i *seguir* + GER: són sinònimes (Gómez Torrego 158; Fernández de Castro, 250-254; García Fernández, 107, entre altres). Ara bé, El *Diccionario de perífrasis verbales* (García Fernández, 107) per a descriure *continuar* + GER remet a l'entrada *seguir* + GER (també, el *Diccionario trilingüe de perífrasis verbales* de Topor, Vázquez & Fernández). I hi afig el comentari següent:

Todos los autores la consideran idéntica en su funcionamiento a *seguir* + gerundio y afirman que difieren tan sólo en la frecuencia de uso, menos habitual en el caso de *continuar* + gerundio.

I explica, a més, que *continuar* + GER es percep com a més formal (García Fernández, 237). Yllera (1999, 3421) ja aportava aquestes dades: matisa que *continuar* + GER és molt menys freqüent, sobretot en la parla col·loquial. Certament, l'estudi freqüencial que en fa García-Miguel (2005, 406), a partir de la *Base de datos sintácticos del español actual* (BDS <http://www.bds.usc.es>), és contundent en aquest sentit: 466 casos de *seguir* + GER i 41 casos de *continuar* + GER.

⁸ Topor, Vázquez & Fernández (2010) indiquen que els tipus aspectuals possibles per al verb en gerundi són: estatus no permanents, activitats, realitzacions, aconseguiments i predicats puntuals. En aquest punt, el castellà coincideix, també, amb la resta de llengües romàniques.

2.3.5. Portugués i gallec

El portugués i el gallec han desplegat dues perífrasis amb *continuar*: *continuar a + INF* i *continuar + GER*. Sembla que totes dues tenen la mateixa vitalitat en gallec:

É decir, Galicia ten de pensar moi seriamente se debe *continuar a repovoar* intensivamente con especies que, como as que estamos a mencionar, degradan seriamente o chan que producen unha caída da fertilidade (*CORGA*, Ernesto Vieitez Cortizo)

Os Estados deben cooperar para *continuar desenvolvendo* o dereito internacional, no que se refire á responsabilidade e á indemnización ás vítimas da contaminación e outros danos ambientáis que as actividades feitas dentro da xurisdición (*CORGA, Contaminación industrial e desenvolvemento*, 1975)

En canvi, en portugués de Portugal (Mira *et alii*, 102) és més freqüent (*Corpus do Português*) *continuar a + INF*:

Também devo assinalar que as Bibliotecas da Rede de Leitura Pública *continuam a desempenhar* um papel primordial na divulgação da cultura (1999, *Diário do Minho*, Barreto Nunes, Famalicão exemplo de cultura)

Nós *continuaremos apoiando* o ex-prefeito Jarbas Vasconcelos e o presidente Fernando Henrique Cardoso, independente da decisão do PMDB. Do ponto de vista teórico, vejo apenas duas alternativas. (1997, José Jorge Vasconcelos, *Corpus do Português*)

Ara bé, el portugués del Brasil prefereix la perífrasi amb gerundi. La percepció del parlant és que, amb infinitiu, és característica dels àmbits més formals.⁹

Com en italià i en castellà, en portugués i gallec actuals *seguir* té el sentit de ‘continuar’ i, també, forma perífrasis. Per al gallec, n’hi ha dues: *seguir + GER* i *seguir a + INF*, intercanviables (Álvarez Rosario, 410). Les gramàtiques no aporten dades de freqüència i tampoc no es poden deduir dels corpus.

F: E co sistema verbal

15: Creo que non .. home si algún verbo si ó mellor que é/ son distintos ¿non? .. en castelán entonces si metía a pata aí .. pero/ .. *sígoa metendo* .. pero .. sobre todo fonética. .. creo que si

F: ¿E *segues controlándote* agora? (*Corpus Kabatek*, 1996)

À segunda, pódolle decir que se o perigo da saúde das persoas nalgún intre chegara a ser iminente, por calquer razón, independentemente de que sexan por metáis pesados, poisque os riscos máis iminentes son por perigos microbiolóxicos, *se seguirá a tomar* as medidas necesarias, posto que o poder político nisto non ten dúbida. (*CORGA*, Francisco Xavier Yuste Grijalba, 1975)

Per al portugués, només, *seguir + GER*:

E de repente, ainda sem que ela percebesse, também seus ouvintes, um por um, foram se levantando por causa do vento, enquanto ela *seguia explicando* à jovem cantora. (1996, Carvalho, Bernardo, Os Bêbados e Os Sonâmbulos, *Corpus do português*)

Per al portugués brasiler parlat, Santos Santana & Goncalvez confirmen dades intuïtives en relació amb la freqüència d’aparició de les perífrasis amb *continuar + GER* i *seguir + GER*. La darrera és molt menys freqüent. En concret:

Un caso interesante de analizarse es en relación al *continuar* y al *seguir*.

⁹ Agraïsc aquesta informació al lingüista Benjamin Meisnitzer de la Universitat de Munic. Mendes (1555) estudia també aquest fenomen: “É fato percebido por qualquer falante do português que, atualmente, o Brasil emprega mais o gerúndio ao passo que Portugal usa mais o infinitivo gerundivo em vários contextos de uso.”

Intuitivament els brasileños reconeixem el verb *continuar* com més productiu que el *seguir*. És possible que els resultats obtinguts en el nostre estudi apunten per aquesta afirmació, una vegada que només vam recollir dades en la descripció de l'escena. Ja en castellà el verb més productiu és el *seguir* que, fins i tot, presenta més casos que el *continuar* en el discurs de la pel·lícula. O sigui, les construccions amb *seguir* no són agramaticals, sinó menys freqüents en portuguès que en castellà, el que resulta en una dificultat per als alumnes que trien primer el *continuar* ja que no reconeixen les construccions amb *seguir* com possibles. (Santos Santana & Goncalvez, 3345)

2.3.6. Aragonés

Segons Benítez,¹⁰ l'aragonés utilitza les perífrasis *seguir* + GER i *continuar* + GER, en l'aragonés occidental, central i oriental. És més freqüent la perífrasi amb *seguir*, com en castellà:

Sigue treballando de noche (Benítez 2001, 190_ aragonés ansotano_ aragonés occidental)

E siguié caminando tot el día (Lozano y Saludas 2005, 105_ aragonés belsetán_ aragonés zentral).

Sigue comén to lo que quiere (Arnal 1998, 379_ aragonés bajoaragonés_ aragonés oriental)

Ban continuá fen lleña (Latas 2005, 206_ aragonés bajoaragonés_ aragonés oriental).

2.3.7. Romanés

En romanés, s'hi expressa la continuïtat amb l'estructura *a continuă să* + subj. o amb la preposició *în* i el substantiu *continua* (Topor 2011):

Directorul departamentului *continuă să muncească* din greu

Directorul departamentului *muncește în continua* din greu

En general, però aquestes construccions es perceben pels parlants com a més pròpies de registres formals. La continuïtat es marca en llengua parlada amb adverbis (com ja hem vist, també, per al català o per a l'aragonés):¹¹

Încă mai cred că nu ai dreptate [traducció literal: "Encara crec que no tens raó"]

Nu îl mai certa, *că oricum* face ce vrea [traducció literal: "Deixa de renyar-lo, que de totes maneres fa(rà) el que li ve de gust"]

Nu te mai obosi să-l cerți, *că oricum* face ce vrea [traducció literal: "No et molestes que el renyes, que de totes maneres fa el que vol"]

Când s-a întors, ea *încă mai plângea*. [traducció literal: "Quan va tornar, ella encara plorava."]

El verb *urma* [urmà] o, també, el verb *urmări* són el nostre equivalent de *seguir*, tanmateix, no té el sentit de 'continuar'. Tampoc no hi ha perífrasis amb aquests verbs.

La descripció de l'ús de les perífrasis amb *continuar* i *seguir* en les diverses llengües romàniques (cf. Figura 2) ens permet extraure algunes conclusions interessants:

¹⁰ Agraïsc a la doctora M. Pilar Benitez Marco les explicacions detallades sobre aquest tema.

¹¹ Agraïsc aquesta informació a la professora Delia Prodan (Universitat d'Alacant).

	CONTINUAR perífrasi			SEGUIR 'continuar'	SEGUIR perífrasi		
occ.	<i>contunhar a</i> + INF (oc.r)	<i>contunhar de</i> + INF (oc.r i ar.)					
fr.	<i>continuer à</i> + INF	<i>continuer de</i> + INF					
it.	<i>continuare a</i> + INF			<i>seguire</i>		<i>seguitare a</i> + INF	
esp.			<i>continuar</i> + GER	<i>seguir</i>			<i>seguir</i> + GER
port.	<i>continuar a</i> + INF (gall. i port.)		<i>continuar</i> + GER (gall. i port.)	<i>seguir</i>	<i>seguir</i> <i>a</i> + INF (gall.)		<i>seguir</i> + GER (gall./port.)
arag.			<i>continuar</i> + GER	<i>seguir</i>			<i>seguir</i> + GER
rom.	V + <i>în continuare</i> / <i>contină să</i> + subjuntiu						
cat.			<i>continuar</i> + GER	<i>seguir</i>			<i>seguir</i> + GER

Figura 2. Les perífrasis amb *continuar/seguir* en la Romània ara.

D'entrada, les perífrasis amb el verb *continuar* són generals a tota la Romània per a expressar la continuïtat, llevat del romanés, que opta per la subordinació o el sintagma nominal (*în continuare*). Les perífrasis amb *seguir*, en canvi, no existeixen en francès, en occità o en romanés. Sembla que s'ha de relacionar aquesta absència amb el fet que el verb *seguir* en aquestes llengües no ha desplegat el sentit de 'continuar'.

En segon lloc, hem pogut observar que el verb no conjugat de la perífrasi amb *continuar* és majoritàriament l'infinitiu. Tanmateix, l'espanyol, l'aragonés, el portugués i el català trien el gerundi; en concret, l'espanyol i el català, exclusivament. Per contra, la perífrasi amb *seguir* sols es fa amb infinitiu en italià i gallec. En l'espanyol, l'aragonés, el portugués –també, el gallec– i el català trien el gerundi.

Pel que fa a les perífrasis amb gerundi, el català i el portugués usen preferentment les perífrasis amb *continuar*. En canvi, en castellà i aragonés és més freqüent *seguir* + GER.

I encara, tant en català, com en castellà, en romanés o en aranés, les construccions amb *continuar*, per a expressar la continuïtat, es perceben com a cultes o pròpies del registre formal. La llengua parlada recorre a altres construccions per a expressar aquest aspecte.

Podem concloure que, a hores d'ara, el català comparteix l'ús de les perífrasis amb les llengües de l'àmbit hispanoromànic. Tanmateix, ja hem explicat que hi ha dubtes sobre l'ús real d'aquestes perífrasis. D'una banda, caldrà esbrinar si *seguir* + GER és una perífrasi genuïna, estudi que, inevitablement, haurà d'anar lligat a l'anàlisi del verb *seguir*. De l'altra, fóra interessant fer llum sobre la perífrasi *continuar* + GER, sobretot,

en relació amb el registre formal. Amb aquests objectius ens acostem ara a la llengua medieval.

3. Les perífrasis amb *continuar* i *seguir* en la llengua medieval.

3.1. Les perífrasis amb *continuar* en català.

CONTĪNŪO (*Gaffiot*, s.v. *contĭnũo*) prenia en llatí diversos sentits. Entre els transitius, podem trobar ‘afegir, juntar, perllongar, assegurar, unir perquè es forme un tot sense interrupció’ (“Domus, qua Palatium et Maecenatis hortos *continuaverant*,” Tac. *Gaffiot*) i sentits projectats metafòricament, com ara, ‘succeir sense interrupció en el temps’ (“Hiemi *continuat*ur hiems,” Ov. *Gaffiot*) o bé ‘no cessar, perseverar, persistir’ (“Hiemando *continuar*e bellum,” Liv. *Gaffiot* / “ei dantur imperia et ea *continuantur*,” Cic. *Gaffiot*). Aquest darrer sentit, també pot ser intransitiu, tot i que Lewis (1891, s.v. *contĭnũo*) afirma que és rar: “Febres ita ut coepere *continuant*” (Cels.). Com es podia esperar, no hi ha cap construcció perifràstica associada a aquest verb en llatí.

En català, el verb *continuar* conserva, d’una banda, la forma del mot llatí. És a dir, no experimenta l’evolució fonètica patrimonial (potser, **contenvar*): és un cultisme formalment, almenys. Pel que fa al significat, en general, es despleguen els sentits projectats. En trobem exemples, des del segle XIII:

- (1) [...] los escolans pobres, que per pobretat àn trebayl en *continuar* l’estudi de medicina, e cor los comensamens universals són (*Començaments de medicina*, Pàg. 48, línia: 16, 2/XIII)
- (2) [...] e si *continua* aquesta malaltia ·XX· jorns ni ·I· malalte no ha remey (*Cànon d’Avicenna*, Fol. 109r, línia: 4, 2/XIVb)
- (3) En la letra que vostra excel·lència, ab los ·II· melons e limons, ha tramés últimament a mi, se contenia que vostra altesa havia enbiat a suppicar al molt alt senyor pare e senyor meu molt car, lo senyor rey, que, quant yo fos ben esforçat, li plagués scriure a mi que anàs a la sua senyoria, en cas que yo trobàs plaer en açò, que·n scrivís a vostra celsitud, car ella *continuar*ia e daria manera que·s farà. (*Epistolari de Ferran I d’Antequera*, Carta 312, línia: 12, 1/XV)

Hi ha quatre perífrasis amb el verb *continuar* en català, a la llum del nostre corpus: *continuar* (a) + INF, *continuar de* + INF, *continuar en* + INF i, finalment, *continuar* + GER.

Troblem exemples de la perífrasi *continuar* (a) + INF des de la segona meitat del segle XIV i fins a principis del segle XIX, un total de 29 vegades.¹² El desenvolupament d’aquesta construcció descriu dues fases. En la primera, almenys fins a l’entrada del segle XVI, el sentit de *continuar* (a) + INF no coincideix amb el sentit actual de *continuar* + GER (cf. supra 2.1). Com hem indicat anteriorment, en la llengua actual la construcció pressuposa sempre una interrupció, siga real o fictícia. En canvi, *continuar* (a) + INF expressa precisament la no-interrupció. En aquest sentit, la construcció desenvolupa un dels sentits de *continuar* que hem descrit adés ‘no cessar, perseverar, persistir’, amb subjectes animats i inanimats:

- (4) Tant longament continuá Blaquerna donar doctrina a sos scolans, que molts foren los escolans qui aprengheren maravellosament e qui sdevenghen nobles preycadors e maestres (*DTCA, Evast e Blanquerna* 059.0002.04)
- (5) E sàpies que la sagnia e beure aygua freda lo ·ls basta sens tot altre regiment e és

¹² Sobre un corpus de més de nou milions de mots, la freqüència relativa és molt baixa, un 0,00003%. Aquest percentatge no és significatiu des d’un punt de vista estadístic. D’altra banda, l’aparició o no de la preposició no ofereix cap regularitat destacable.

lo mellor regiment que y si, donques, no és de necessitat de cuytar car a veguades n' a sesacom menys de les síncopis sens punyement e a veguades ve aprop la fort sagnia e ixir colèrich e suor e deus -la torquar tant entrò que se ·n partesqua. E a veguades li basta que ve al síncopis per vianda subtil. E *deus continuar a mundifficar* açò que sabs e deus-li donar del vin de les malgranes agres e dolçes e tamarindis e fé-li suppositoris simples axí quant havem dit en lo causon (*Cànon d'Avicenna*, Fol. 40v, línia: 13, 2/XIV)

- (6) En vegília de febricitants e dels altres, però tirar lo oli del papàver per les narils ab oli de latuga e oli de ninòfar e de oli de carabassa e de bleada e coses que fan adormir los sens, los quals són manifestes a posar sobre los polssos e estubar sobre babor humides e flayrar ninófar e mandràgola e lavaments humits, e tot açò és cosa que y aprofita [...] e si ·s troba exugament ni escalfament per la accessió o per força de la accessió *continua-y a lavar* la cara ab aygua on haja bullit papàver negre o ab ·I· poch d' aygua de mandràgola e sa rael o si y ha denguna humor burquina profitar -li ha molt aygua on haja bollit madrastre e mellilot e anchau ab papàver e que se ·n lau la cara e pux que s' estube en la babor. (*Cànon d'Avicenna*, Fol. 31r, línia: 4, 2/XV)
- (7) A la humor primera, sembla lo oli del blese qui és en la làntea, e la humor segona és semblant a l' oli que és dins la sustància dels cors del blese. E la terça humor [...] E e aytant la cosa del leu e de l'estómach *tota hora que continua a deguastar* la humor que és de la primera part e dels membres, e on que on del cor, axí com és lo deguastament que fa lo blese de l' oli que és en la lantesa, , e açò és la primera espècia de la febre que és appellada èticha, car les espècies de la èticha no han nom. (*Cànon d'Avicenna*, Fol. 57v, línia: 9, 2/XIV)
- (8) Entés havem que la ciutat de Xàtiva *insistex ab gran porfídia* en haver títol de bisbe, e *continua infestar* cascun novell pare sant en aquesta fumosa demanda, jassia per cascuns los sia donada repulsa, tenints a il·lusió lur vana petició. (*Epistolari de la València Medieval_II*, (1/4), Carta 18, línia: 4, 1/XV)
- (9) A vostra gran excel·lència certifich com yo é moltes letres e supplicacions sobra la exequió de les hosts *que vostres oficials fan contínuament* en virtut de la convocació del usatge Princeps namque, per la exequió que vostra senyoria *continua fer*, dients en lochs alguns qui són poblats en lochs marítims e no murats que si les dites hosts (*Epistolari de Ferran I d'Antequera*, Carta 194, línia: 11, 1/XV)
- (10) E lo Ben Mesué, en lo capítol propri de acéver, diu: qui *continuarà pendre* açéver *per dies continus*, no veurà en lo seu cors e membres malaltia que no sia fàcil de guarir, e preserva de podridura. (*Regiment preservatiu e curatiu de la pestilència*, Pàg. 157, línia: 11, 2/XV)

Quan el subjecte és animat, la perífrasi té un sentit clar de 'persistir en una acció'. Ho mostren els elements que acompanyen la construcció: el verb *deure* (ex. 5), el verb *insistir* (ex. 8) o sintagmes adverbials que focalitzen la duració (*contínuament*, *per dies continus*, *tan longament*, exs. 4, 9 i 10). En cap cas, se'ns informa de la interrupció de l'acció, siga fictícia o real. Es focalitza la continuïtat: se'ns diu que l'acció no cessa. Així, en l'exemple 6, el *Cànon* recomana diverses accions per a calmar la febre del pacient, una d'aquestes és *llavar la cara amb aigua*. Aquesta acció no s'ha produït abans, per tant, no ha quedat interrompuda. Forma part, simplement, de la continuïtat dels remeis anteriors. Quan el subjecte és inanimat, com en el cas de l'exemple 7, va acompanyat d'un element duratiu *tot hora que*, el qual, precisament indica una continuïtat sense interrupció i en present. En la llengua actual aquest tipus d'elements de continuïtat absoluta no són compatibles amb la perífrasi en present: "el càncer sempre

continua destruint el fetge” (?), o, almenys, sonen rars. Es poden entendre si es pressuposa que se li ha aplicat un remei: “a pesar de tots els estudis realitzats fins ara, el càncer sempre continua destruint el fetge” (?). En l'exemple 5, per contra, el context no ens explica que hi haja cap interrupció. Al contrari: s'insisteix que la malaltia avança. El focus és la continuïtat de l'acció.

Solament, a partir finals del segle XV podem aportar exemples en què la interrupció és explícita.

- (11) Soccorrien grosses làgrimes y redoblats sospirs, perquè mos mals, d' estregés faltaven de vocables. Volia més alt cridar, pus alre no sabia, con una veu ronca y baxa m' entroncà lo pensament, dihent tals paraules: —Flach és lo cor que a ssí matex no pot vèncer.— Espantat restí de hoyr parlar qui no vehia. Mes, ans de haver fet juhí què podia ésser, la mateixa veu *continuà parlar*, y-m digué: Aconorta't, home và, dels mals voluntaris que forçats estimes. (*Obres catalanes*, Pàg. 140, línia: 11, 2/XV, còpia de principis del segle XVI)

Aquest sentit nou és el resultat d'una inferència invitada arrelada en el discurs (Traugott & Dasher 2002). Segurament, a partir de contextos, com ara el que se'ns ofereix en 8, en què la continuació de l'acció s'interpreta com a insistència, a pesar que aquesta insistència no és útil (*jassia per cascuns los sia donada repulsa*), es pot inferir que qui expressa el missatge desitja que ja hauria d'haver estat interrompuda.

Només fins a la segona meitat encara trobem exemples amb el sentit inicial:

- (12) Y com en la Deputació restave lo assessor que li havia fets los dits agravis, també continuarien aquells en lo trienni que comensà en lo any 1578, per quant dit Cetantí tornà a presentar supplications demanant que les causas de supplications per ell interposades, les quals no li havien volgudes cometre en los triennis precedents, les cometessen a nous assessors per observansa del Capítol quart de la Cort de l'any 1547. Y *continuar a destorbar* aquesta justícia les persones interessades, perquè no se ves las cosas que tenian mal fetes, la entretingueren fins a ·VIII· de abril ·MDLXXV·III· (*Corts generals de Montsó*, Pàg. 359, línia: 28)

Més tard, la possibilitat real o no d'interrupció sempre hi és present. Cal afegir-hi, a més, que, amb aquest sentit nou, proliferen els predicats amb verbs de dicció (*parlar*, *escriure*, exs. 11 i 15), accions que s'interrompen explícitament. Així mateix, a partir de la segona meitat del segle XVIII, per primera vegada apareix la perífrasi amb verbs meteorològics (ex. 14). I amb aquests tipus de verbs és l'únic exemple que hem trobat de la construcció a principis del segle XIX (ex. 16):

- (13) Sens baixar dels matxos enraonarem un poc ab la dita, i luego, *continuant a marxar*, nos vérem al davant, en aquella falda de muntanyes, la parròquia i campanar de Taià, caseria, hortes, vinyes, moltes llimones i llimoners etc. (*Calaix de sastre*, p. 144, 2/XVIII)
- (14) Havent continuat la pluja en tota la nit, ha amanescut així mateix lo dia 3 de maig, festa de la Invenció de la Santa Creu, *ha continuat a ploure i plovisquejar* fins a deu hores del demati, que ha parat la pluja i ha continuat lo dia núvol (*Calaix de sastre*, p. 255, 2/ XVIII)
- (15) Jo, después d'una poca de quietud en l'aposeno per deixar assentar lo dinar, *continuí a escriure* una estona la corrent rondalla, fins a tres hores tocades, que me n'aní en dretura a la Rambla, riera i carrer d'Argentona (*Calaix de sastre*, p. 271, 2/ XVIII)
- (16) En lo dezembre *continuà a plòurer* que los sembrats prengueren mala sahó y fóren cerca Nadal quant acabàrem de sembrar (*Pagesos_Bellsolell 3*, p. 158, lín. 28, 1/ XIX)

La construcció *continuar de* + INF conviu des del segle XIV amb la construcció

analitzada adés. Tanmateix, no en trobem exemples més enllà del segle XVI. La freqüència d'aparició total, 26 vegades, tampoc no és elevada en aquest cas. A diferència de *continuar* (a) + INF, aquesta perífrasi sempre apareix amb subjectes animats i sempre amb el sentit primer de 'no cessar, perseverar, persistir'. Sovint, aquesta continuïtat està tan focalitzada que apareix en forma de costum (exs. 20 i 21). La inexistència de subjectes inanimats i la especialització en aquest sentit, poden ser indicatives d'un grau de gramaticalització més baix (cf. supra 2.1):

- (17) En Mostaçaf. Bé creem que us recorde, que après hagués jurat en poder nostre, vos dixí e maní que, com haguéssets vostre lochtinent elegir ne ordonar, que fos vostre Lochtinent en Bernat Santmartí, e assò vós me promatés; ara és vengut a nostra sabuda, que vós havets fet e *continuats de fer lo contrari*, so és, que haurets vostre ofici en loch vostre comanat a altra persona, qui és tal, de què l'ofici no és provaït, ans és desendressat. (*Libre del Mostassaf de Mallorca VIII*, Pàg. 232, línia: 30, 2/XIV)
- (18) Emperò aquell apòstasis que sembla peça de levat remullat significa en feblesa de l'estómach e dels budels e d' àvol digestió. E diem que a veguades ve açò per *continuar de menyar* leyt o formatge (*Cànon d'Avicenna*, Fol. 130v, línia: 12, 2/XIV)
- (19) Entre ls quals hi vengueren tres nostres ciutadans, dels quals la hu era anomenat Estequi, l'altre Mertalino e lo terç Merquesse; los quals eren omens qui *continuaven de seguir* cort de senyors e ab lurs plasents burles e noves contrafaent los uns als altres eren agradejats per los senyors (*Decameró* (1 part), Pàg. 81, línia: 4, 1/XV)
- (20) En aquest die lo magnífich misser Pere Arnau Gort, doctor del Real Consell, entrà en la ciutat de Leyda tornant de la ciutat de Caragossa, a hon ere anat. E arribà en la present ciutat a ·XXV· de agost e *continuà de anar* en la Audiència, segons acostumave, dient se volia ajudar del temps de la constitució a ell donat per lo present any, (*Dietaris de la Generalitat de Catalunya* (2/2), Pàg. 445b, línia: 6, 1/XVI)
- (21) Y encara que ya en lo principi del procés y en los discurs d'el se entenga notòriament que tot hera gran falcedat y maldat y que Utrolis, Pertusa y tots los altres heren testimonis falços, no per ço, se dexà de procehir y passar avant contra dits Cassadors, dexant en llibertat a dits Utrolis, Rius y altres testimonis falços, no obstant que sempre la ciutat *continuà de supplicar y fer instàntia de paraula* y en escrits que los predits fossen detinguts perque la veritat millor se pogués descobrir y entendre (*Corts generals de Montsó*, Pàg. 650, línia: 42, 2/XVI)

Que aquesta perífrasi només es conserve en català amb el sentit d'acció que no cessa, coincideix amb l'ús del francès actual d'aquesta mateixa perífrasi, que hem descrit anteriorment (cf. supra 2.3.2).

Hi ha sols un cas de perífrasi amb la preposició *de* més enllà del segle XVI. En trobem un exemple a finals del segle XIX, d'un autor del Vallespir, a la Catalunya del Nord. És l'únic ús i coincideix amb el que es conserva actualment. Les dades de la llengua medieval poden mostrar que, en aquest cas, potser sí que aquesta perífrasi, de la Catalunya del Nord, s'hauria d'entendre com una influència del francès (Rull), atés que, com hem dit, des del segle XVI no en trobem documentació:

- (22) Qué farém, deya en Tomás, es inútil *continuar de pujar*, no veurém res. Qué importa, no val la pena de retrocedir, ja que som tan prop, qui sab lo temps que fá al cim, li contestá en Ramon. (1884 *Bosch, Recorts d'un excursionista*, p. 57)

Finalment, fins a la segona meitat del segle XVIII, també trobem una altra construcció paral·lela: *continuar en* + INF. En aquest cas, hi ha un exemple de subjecte

inanimat (ex. 24). Ara bé, Gonzalez Gutierrez (2008, 95-96) troba que en cap cas aquestes construccions es poden considerar perifràstiques, ja que poden respondre a la pregunta *en què continuaven?* Certament, a voltes, amb el verb *continuar* apareix un element seleccionat, un argument (ex. 23). Aquesta possibilitat fa més fleble la unió de l'auxiliar amb el verb no-finit:

- (23) E de fet se streny lo procés tant com és possible per procehir e exeqtar ço que per justícia se deurà fer, jatsia que ·ls dits consellers e altres *continuen lur instància en afeblir e dilatar* lo fet e exequió dels dits delats, los quals, segons la enquesta e procés d' aquèn fets, són axí culpables de crims detestables que ya tro ací han trobada més misericòrdia que justícia (*Epistolari de Ferran I d'Antequera*, Carta 125, línia: 47, 1/XV)
- (24) Desfeta la lliga, y vehent yo que *continuave en créxer* lo número de la sua armada, per a impedir -li que no pogués fer dany a la cristiana, y per altres designes fonch necessari entretenir la mia (*Corts generals de Montsó*, Pàg. 4, línia: 29, 2/XVI)
- (25) Y als 3 de dit, feren asalt a Monjuhic pençant guanyar-lo, perquè, diu, tenían feta trahitió ab lo qui·l governava y, antes de anar-hi ells, fou descuberta y axís y a dit assalt, diu, ne mataren molts. Després *continuaeren en voler-lo* guanyar y los de dins, vent-se molt oprimits, al ca d'alguns dias lo dexaren vàcuo y se'n baxaren baix a la ciutat [...] (*Pagesos_Memòries de Mossèn Jaume Avellà 1674-1711*, finals XVII, principis XVIII, p. 46, lín. 37)
- (26) En dit llibre, a cartes 391, està la sentència de que los de Coix y la Granja *continuen en pagar* lo dret de la molienda imposada per los justícia e jurats de Oriola ab lisència del real Consell (Antoni Almúnia, *Libre de tots los actes, letres, privilegis y altres qualsevol provisions del Consell d'Oriola*, p. 380, línia 2, 2/XVIII)
- (27) junta que deuran observar -se Primero, que *es continue en sortejar* dos fadrins per a majorals, capità el més vell y (*Memòries d'un capellà del segle XVIII*, Pàg. 181, línia: 38, 1/XVIII)
- (28) Han arribat a dos quarts de dotze antes de migdia dos fragates de Malta, segons he oit, i se'n porten bales i bombes, embarcant-se aquí per Roses canons de bronze del calibre de vint-i-quatre; així mateix moltes escopetas, fent-se gran còpia de cartuxos per ofendre als francesas *a continuar en fer-nos* dany internant-se a Catalunya. (*Calaix de sastre*, p. 262, 2/XVIII)

L'objecte del nostre estudi és fonamentalment esbrinar l'origen i evolució de les perífrasis amb el verb no conjugat en gerundi en la llengua medieval. Tanmateix, com veurem tant, *continuar* + GER, com *seguir* + GER són tardanes.

Pel que fa a *continuar* + GER, solament n'hem trobat dues ocurrencies a la primera meitat del segle XVII i quatre a la segona meitat del segle XVIII. No és fins a finals del segle XIX, primeries del segle XX, que la construcció és fa un xic més freqüent (11 vegades). Els dos primers exemples de la perífrasi són els següents:

- (29) Lo qua[1] cadàver fonch cridat per dit menistre per tres vegades, nomenant-lo per son nom, cridant-lo: “Bernat, Bernat de la Marqueba, Bernat”. Y aquell no respongué, y demés diligències que en semblants actes de cadàver se solen fer y *continuen fent*. (*Vint processos criminals d'Albalat de la Ribera* (1611-1666), I, Pàg. 103, línia: 26, 1/XVII)
- (30) Fonch interrogat, etcètera. E dix ell, dit testimoni, que lo que pot dir que en lo dia de hui, estant davall de una figuera que té en una heretat, en la partida dels Campassos, terme de dita vila, en companyia de un son criat plegant unes figues li dix: «Senyor mire aquells veremadors que par que es burlen». Ell, dit testimoni, se

alcà y véu que també a son paréixer se estaven burlant, *y tornà a continuar plegant ses figues*. Ý de allí a un momento ell, dit testimoni, es tornà a girar devés de dits veremadors *y véu* que s'acaven los uns al[s] altres. Ý ell, dit testimoni, encontinent corregué a veure lo que era *y véu* que Pere Rúbio estava en un punyal tirat en les mans *y nafrat*, per ço que li véu molta sanch per lo ventre. (*Vint processos criminals d'Albalat de la Ribera* (1611-1666), I, Pàg. 107, línia: 11, 1/XVII)

L'exemple 29 ens acosta més al primer sentit de la perífrasi, lligat a la continuïtat de l'acció (observeu el verb *sofer*), mentre que l'exemple 30 ens acosta ja al sentit actual de la perífrasi. Fet i fet, la interrupció és explícita. Cal fer notar que tots dos exemples es troben en el mateix procés i, com ja adverteix l'editor del text (Fresquet), es donen canvis de codi constants, atés que els escrivans tenien un domini del castellà alt i passaven d'una llengua a una altra segons el testimoni.

Entre els exemples del segle XVIII, hi ha aquests:

- (31) Comensada ya la obra *y* desaogada la alegria que mostraren tots en sos vitors *y* llàgrimes de no pocs ànimos devots *y* piadosos, entonà allí mateix el retor en acció de gràcies el himne Te Deum Laudamus que *continuà el cor cantant* asta entrar la processó asta el altar major de la església (*Memòries d'un capellà del segle XVIII*, Pàg. 102, línia: 41, 1/XVIII)
- (32) La carrereta del fem que és lo arrendament que es paga per plegar -lo en los carrers ya era pròpia de esta administració en lo sigle quinse, segons consta en los contes de aquell tems, *y* asta el present ha continuat la mateixa regla en profit de esta administració *y* així mateix *ha continuat sempre agregan-se* les limosnes que es repleguen a les collites (*Memòries d'un capellà del segle XVIII*, Pàg. 40, línia: 33, 1/XVIII)
- (33) Jo *continuava instant*: Vaja, amunt, filla meua, que ja estic que em desfaç de que no et tinc entre mans (*Col·loquis eròtico-burlescos*, p. 66, 2/XVIII)

Tots tres exemples pertanyen a textos molt castellanitzats. A partir del segle XIX, la perífrasi es fa un xic més freqüent. Potser pel context dels seus orígens, podríem pensar que la perífrasi *continuar* + GER és d'influència forana o, almenys, és el resultat final del gir cap a les solucions del llatí hispànic que el català ja havia començat feia segles. Aquesta conclusió es podria despendre, també, de l'estudi de les perífrasis amb *continuar* en la resta de la Romània que desplegarem a continuació.

Pel que fa a les dades de tipologia textual, no creiem que siguin concloents. Com es pot observar en la figura 3, les perífrasis amb *continuar* es distribueixen per diverses tipologies textuales, totes, és clar formals. L'escriptura és per se un àmbit de formalitat. Tot i així, dins l'escrit hi ha, certament, graus diversos de formalitat (un privilegi o una prescripció legal sol ser molt més formal que una carta personal o la transcripció d'una declaració en un procés). Cal no oblidar que l'exercici de l'escriptura era en l'època que ens ocupa patrimoni exclusiu de certes grups professionals i social. L'*scripta* acostumava a seguir models concrets (de gènere, d'estructura, d'estil i d'opcions lingüístiques). Si que paga la pena destacar que la freqüència d'aparició en els dietaris és alta, concretament, en dos dietaris: el *Calaix de Sastre* del Baró de Maldà i les *Memòries d'un capellà del segle XVIII* de Josep Esplugues. Tots dos textos, també, tardans i amb influència evident del castellà.

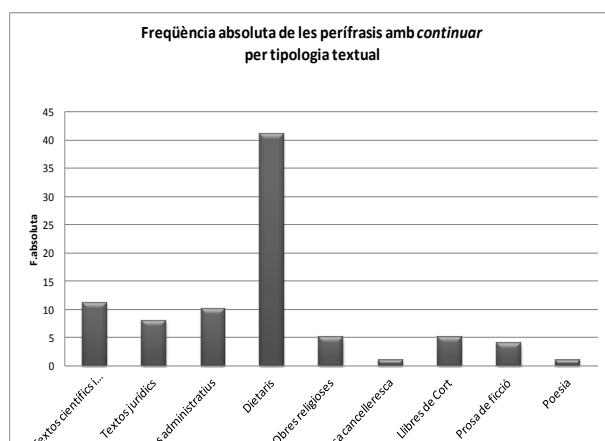

Figura 3. Les perífrasis amb *continuar* segons la tipologia textual.

Ens sembla més rellevant les dades de freqüència global de la construcció. Així, per a un corpus de més de nou milions de mots, les perífrasis apareixen 86 vegades (un 0,00009%); per tant, les perífrasis són poc freqüents. Es distribueixen de la manera següent:

Tipus de perífrasis	<i>continuar a</i> + INF	<i>continuar de</i> + INF	<i>continuar en</i> + INF	<i>continuar</i> + GER
freqüència absoluta	29	26	25	6

Figura 4. Freqüència d'aparició de les perífrasis amb *continuar* fins a principis del s. XIX

I, a la fi, com es pot comprovar *continuar* + GER és la perífrasi menys freqüent en català.

3.2. Les perífrasis amb *continuar* en la Romània medieval.¹³

3.2.1 L'Occità

Hem trobat la perífrasi en textos medievals amb la forma *contunhar de* + INF, des dels textos de finals del segle XIII, principis del XIV, sempre amb subjectes animats:¹⁴

(34) E bevetz poliol destrempat am de vy tot jorn apres mangar, e apres *contuniatz de b[eure]*. (*Lettera di Ippocrate a Cesare*, [f. 68v] Rialto)

(35) A persona que sia poyssonada, agatz de lag de cabra e fay lo cozer tro que sia tornat a la terza part, e que j aga mesclat de canabo mout, e *contunia ho de beure* tres jorns entro que sia guerit, quar sapias que aco es sert. (*Lettera di Ippocrate a Cesare*, [f. 77v] Rialto, XIII-XIV)

3.2.2. Francés

Després de consultar els diccionaris i textos del francès medieval (*Frantext*), hem trobat, tant *continuer à* + INF com *continuer de* + INF, a partir del segle XVI. En aquesta època encara no apareix amb inanimats. No descartem, però, que, com ocorre en català i

¹³ No podem oferir dades per al romanés i l'aragonés. De la primera llengua, no n'hem pogut aconseguir textos de llengua medieval. De la segona, el corpus és escàs i no hem pogut constatar-n'hi exemples. Del portugués, n'oferirem exemples, però cal tenir en compte que els textos antics publicats són escassos i, sovint, són còpies del segle XV.

¹⁴ No descartem, però, que també existís en la forma *contunhar a*+INF.

occità també, siguen anteriors:

- (36) Depuis ce jour jusques au dix-huitiesme jour de janvier, nous *continuasmes à faire* marchandise avec eux (*Frantext*, CRIGNON Pierre/La Navigation de Jean et Raoul Parmentier/ca 1529, Pages 47-48)
- (37) Je t'assure, si tu *continues de respondre* ainsi, qu'à la fin tu seras contraint de confesser une chose que tu ne trouveras moins estrange que ce que je te dy. (*Frantext*, BRUÉS Guy De/*Les Dialogues de Guy de Brués contre les nouveaux académiciens/1557*, Pages 99-100)

3.2.3. Italià

En general, el toscà medieval ha fet servir la construcció *continuare a + INF*. N'hi ha exemples des del segle XVI:

- (38) Veneris; e gieneralmente gentili, borgiesi, villani, e grandi e piccoli, maschi e femine furono e *ccontinuarono a llavorare* la detta cittade per lo spazio di X anni. Poi che lla cittade (*Corpus OVI*, Distr. Troia, XIII)

Ledgeway (639) indica que el napolità també ha tingut la perífrasi amb la preposició *de*:

- (39) *Continua sempre de mangiare carne* (Regimen 605)

I, també, la trobem en altres textos, des del segle XIV:

- (40) si facesse el simigliante, e ancho el terzo: e chosì s'oservò. E chome si *chontinuò di fare* la procisione, chosì si cessò via e' tremuoti, e in chapo del terzo (Cronaca sen. (1202-1362), c. 1362)

3.2.4. Espanyol

Com ja va estudiar Yllera (1980, 208), en castellà va existir la perífrasi *continuar a/de + INF*, equivalent de *continuar + GER*. Tocant a la perífrasi *continuar de + INF*, el *Corpus del español* ofereix documentacions des del segle XV fins al segle XIX:

- (41) E sobre todo esto *continuando de tomar e ocupar e tomando e ocupando* mis derechos & rentas & pechos e tributos e censos e defraudando e menoscabando aquellos e perturbando la mi justicia e el vso e exercicio e execucion della e faziendo otros muchos males e daños en gran desservicio de dios (Juan II, rey de Castilla y León, *Carta a la condesa doña Juana Pimentel y el conde don Juan, muger e hijo de don Álvaro de Luna*, 1453, *Corpus del español*)
- (42) Necesitaba otra vez, y había pedido, un hombre resuelto, audaz, para confiarle una misión peligrosa. Escribía Quiroga, cuando le trajeron el hombre; levanta la cara después de habérselo anunciado varias veces, lo mira y dice, *continuando de escribir*." (1850, *Facundo*, Sarmiento, Domingo Faustino, *Corpus del español*)

Hi ha, a més a més, exemples de *continuar (a) + INF* des del segle XV i fins al segle XVII:¹⁵

- (43) [...] otros la llaman musanea por que las nueue musas *continuauan habitar* en torno della. otros las libertades por que la cosa que mayor libertad ley en aquellos a quien los rrenunçiaron (*Tratado en defensa de virtuosas mujeres*. Diego de Valera, 1444, Madrid Nacional ms. 1341, *Corpus del español*)
- (44) Confirmaron esto los reyes sucesores, continuando nombrar los regidores de merced, hasta que el rey don Juan segundo los vendió por los años mil y quatrocientos y treinta y uno (1618. *Historia de la insigne ciudad de Segovia* y

¹⁵ Rull (en premsa) en dóna una romanalla actual en aquest exemple: *Continuo a pensar que "Little Miss Sunshine" y "Babel" son sobrevaloradas*. (web *Blog de Cine*, <<http://www.blogdecine.com/2007/01/23-nominaciones-a-los-oscars-2007>, missatge enviat el 23-1-2007)

compendio de las historias de Castilla. Colmenares, Diego de, *Corpus del español*)

Tot i que, en general, són equivalents de *continuar* + GER, Yllera (1980, 203) indica que n'hi ha dos exemples, tots dos procedents del *Victorial*, un text de la segona meitat del segle XV, en què la perífrasi té el sentit de 'acostumbrar', 'soler'. Molt acostat, per tant, als exemples 20 i 21 del català que hem adduït més amunt:

(45) Digo vos que cavallero primeramente es dicho por hombre que continúa cabalgar caballo (*Vict* 40, 6-7)

(46) e los cavalleros continuavan justar los más de los días (*Vict* 201, 17-8)

Com també passa en català, hi ha la construcció *continuar en* + INF, que documentem en el segle XVII i no més enllà del segle XIX:

(47) No obstante, *continuaron en proveer* este empleo y el del mayordomo de la omnímada jurisdicción de sus obispos, la cual es llano que se restringe y limita coartándoles a proceder con adjuntos, y tales restricciones siempre se han de evitar y tienen contra sí la resistencia del derecho mientras no se mostraren (*Política indiana*. Libro cuarto. Solórzano Pereira, Juan de. (1575-1654), *Corpus del español*)

Pel que fa a la perífrasi *continuar* + GER, sorprén, que els en els estudis històrics, hi haja afirmacions relacionades amb el fet que és una perífrasi del segle XIX (Yllera 1980, 82-83). Certament, Spaulding (264) dóna la primera documentació de *continuar* + GER en la primera meitat del segle XV, en *El Corbacho* i no n'ofereix més exemples fins al segle XIX:

(48) El que desonesto amor usa e continua compliendo su desfrenado apetito, este tal traspassa uno a uno todos los mandamientos de Dios (p. 62).

Possiblement, aquest buit temporal d'exemples és fruit de l'escàs corpus disponible en el moment de la redacció dels estudis consultats. Ara, amb els corpus actuals, el panorama és més complet:

(49) [...] a mí me baste haber expuesto lo que he creído más útil para los peruanos, y lo *continuaré exponiendo*. (1570, *Predicación del Evangelio en las Indias*, Acosta, José de. *Corpus del español*)

(50) Tú, que has sido el valeroso gobernador de Anti - Suyu, sabrás que es mi voluntad que le *continúes mandando* para que conserves siempre tu fama. (*Ollanta*, Anónimo, *Corpus del español*)

(51) Sol claro; dejó la cama para *continuar trabajando* fuera de ella (1778, *Diario*, Gaspar Melchor de., *Corpus del español*)

(52) Una bocanada de viento húmedo y mefítico salió del buque y *continuó azotando* el rostro de los circunstantes con su violenta corriente. (1850, *La corona de fuego o Los subterranos de las torres de Altamira*, Pastor de la Roca, José, *Corpus del español*)

3.2.5. Portugués

És difícil trobar exemples de les perífrasis en portugués medieval, ja que, sovint, sols es conserven còpies del segle XV o, només textos posteriors a aquesta època. Ens sembla que és per aquest motiu que les datacions de les perífrasis s'endarrereixen molt. En portugués antic hi ha *continuar a* + INF, des del segle XVII:

(53) Desejo, enfim, que V. p.e se ache bem nessa corte e que o seu grande talento continue a lograr as oferendas das mais delicadas estimações. V. pr é assaz perito para nao deixar de crer que eu lhe falo com afecto e com iinceridade (finals del XVII, (1690-1700), *Cartas*, José da Cunha Brochado, *Corpus do português*)

Hi ha una documentació de *continuar en* + INF en el segle XVI:

(54) Depois de fazer disto entendimento, disse que queria continuar em ouvir as pregações do catecismo, porque já estava rezoluto em se fazer christão. E assim como as hia ouvindo (1560-1580, *Historia do Japam I*, Frois, *Corpus do português*)

I, solament, a partir del segle XVII, de *continuar* + GER:

(55) A tudo responderam todos conformemente que sim; e só um principal, chamado Piyé, o mais entendido de todos, disse que não queria prometer aquilo. E, como ficassem os circunstantes suspensos na diferença não esperada desta resposta, *continuou dizendo* que “as perguntas e as práticas, que o padre lhes fazia, que as fizesse aos portugueses e não a eles; porque eles sempre foram fiéis (*Cópia de uma carta para El-Rei Nosso Senhor*, do Padre Antônio Vieira, XVII, *Corpus do português*)

Comptat i debatut, com resumeix la figura 5, el català comparteix amb la resta de llengües romàniques, en l'època medieval, les construccions amb infinitiu. La construcció amb gerundi és una innovació del castellà –no podem esbrinar del cert quan apareix en portugués o en aragonés– i apareix esporàdicament en textos amb forta influència del castellà en els segles XVII. No és fins a finals del XIX que es fa més freqüent. Per tant, almenys, no s'hi pot descartar una influència d'aquesta llengua.

	CONTINUAR perífrasi			
occ.	<i>contunhar a</i> + INF (?)	<i>contunhar de</i> + INF		
fr.	<i>continuer à</i> + INF	<i>continuer de</i> + INF		
it.	<i>continuare a</i> + INF	<i>continuare de</i> + INF		
esp.	<i>continuar (a)</i> + INF	<i>continuar de</i> + INF	<i>continuar en</i> + INF	<i>continuar</i> + GER
port.	<i>continuar a</i> + INF (s.XVII)		<i>continuar em</i> + INF	<i>continuar</i> + GER (s.XVII)
cat.	<i>continuar a</i> + INF	<i>continuar de</i> + INF	<i>continuar en</i> + INF	

Figura 5. Les perífrasis amb *continuar/seguir* en la Romània medieval

Per al cas de *seguir*, aquesta hipòtesi ens sembla, fins i tot, més possible.

3.3. *Seguir* + GER una perífrasi controvertida

SĒQUOR és un verb deponent (Gaffiot, s.v. *sēquor*); en general, en llatí clàssic i medieval (Niermeyer 1976, Du Cange 1883-1887) té els sentit següents:

‘anar darrere, acompanyar’: “*Helvetii secuti*” (Caes.)

‘acceptar, seguir l'opinió d'algú’: “*Sententiam alicuius*” (Caes.) / “*Naturam ducem sequi*” (Cic.)

‘perseguir algú’: “*Sequi hostes*” (Caes.)

‘perseguir una cosa’: “*Spem vanam*” (Ov.)

‘encaminar-se a algun lloc, seguir el camí cap a un lloc’: “*Formias sequi*” (Cic.)

‘venir després, succeir’: “*Secutum est bellum Africanum*” (Cic.) / “*Aestatem autumnus sequitur*” (Annates)

‘seguir com a conseqüència’: “*Sequuntur largitionem rapinae*” (Cic.)

Els sentits, com es pot observar, parteixen d'un sentit físic, de moviment, tot i que, també, es projecten metafòricament cap a la temporalitat o la conseqüència. Aquest

verb, sempre transitiu, sovint pot aparèixer amb l'objecte directe omés:

talia vociferans sequitur (Aeneic, X. 651) Spaulding (231) [amb un *Aeneam* sobreentés]

En les llengües romàniques, el verb *seguir* conserva tots aquests sentits llatins transitius. I així, també, en català. En posem alguns exemples:

- (56) E après d'él anaven VII femnes qui·l *segien* e culien les gotes de la sanc qui li ixia (*Vides*, 2/XIII) ['anar darrere, acompanyar']
- (57) [...] d'aqest segle, qar pensen de lurs riqezes e no *segexen* la paraula de Déu e amen les terrenals coses e (*Homilies d'Organyà*) ['acceptar, seguir l'opinió d'algú']
- (58) [...] noms dels [qu]als no li me[m]bra. [...] ab coltel treit *segua* et encalsava de tras [...] (*Clams i crims a la València medieval_I*, 2/XIII) ['perseguir algú'] (50)
- (59) [...] enayxí que les nuytz van davant e·ls dies los *segeyxen*. E fo covinent causa que ayxí fos: per so car (*Vides*, 2/XIII) ['venir després, succeir']

- (60) [...] major plaser en entendre Déu que neguna altra cosa, adonchs *segueix* la via per la qual deu anar a perdurable beneuuyrança (*Llibre de Meravelles*, vol. 3, 2/XIV) ['encaminar-se a algun lloc, seguir el camí cap a un lloc']

Alguns dels sentits llatins es fan amb estructures intransitives o pronominals:

- (61) [...] regiment del dormir. E car après lo mengar naturalment se *segueix* lo dormir, dich que per a dormir deu ésser elegida (*Regiment de preservació de la pestilència*, 2/XIV) ['venir després, succeir']
- (62) [...] més de fredor que de calor; et asò metex se *segex* de secor et de humiditat. (*Començaments de medicina*, 2/XIII) ['seguir com a conseqüència']

Ara bé, com es pot observar SĒQUOR en llatí no és sinònim de *continuar*. Aquest darrer sentit és completament romànic. Aquest sentit nou ('continuar') és segurament el resultat d'una inferència subjectiva. *Seguir* focalitza objectivament el moviment en la mateixa direcció que algú altre, ara bé, aquest moviment subjectivament va lligat a la duració, atés que no s'explicita el final del moviment. D'ací que el parlant pugui, contextualment, objectivitzar la duració en detriment del moviment. Però, no totes les llengües romàniques han desenvolupat aquesta inferència, com ja hem vist per a la llengua actual (cf. supra 2.3). En la llengua medieval, no n'hi ha petjades ni en occità, ni en francès. En canvi, en italià *seguire* ja era 'continuar' des del segle XIV (*DCrusca*, s.v. *seguire*), com també l'espanyol, des del segle XIII:

- (63) Tornemos a la 'storia e non la postpongamos; *sigamos* la carrera como la emezamos; adoremos la cruz e en Christo creamos, que la resurrecció dignamente veamos. (*Loores de Nuestra Señora*, Gonzalo de Berceo, CNDHE)

I, també, hi ha notícies d'aquest sentit en portugués medieval (*DVPM*, s.v. *seguir*), almenys des de principis del segle XVI.

En català, *seguir* existeix amb el sentit de 'continuar', d'ençà de la segona meitat del segle XIII, però és molt restringit a dos contextos transitius. D'una banda, *seguir el viatge*:

- (64) [...] troba e·l pren, e·l mena ab sí, e *segex* lo viàgie, al torn, és escàpol lo mariner fuit (*Costums de Tortosa*, pàg. 499, línia: 12)
- (65) [...] que sien malaltes e *seguiran* el viàgie o·l volran *seguir*, o per aventura, pus seran mogutz del grau, per malaltia (*Costums de Tortosa*, Pàg. 89, línia: 2)

O bé, a partir del segle XIV, *seguir el camí de la vida* (amb l'OD omés):

- (66) car cosa és leguda, e rahonable e de bon conseyl, escusar los comensaments que plaen, ans que, seguida mijana desaventurosa, la fii d'aquells esdevinga *continuar e seguir* ab dolorosos dempnatges. (*Històries Troianes*, Jaume Conesa, [34rb],

edició Joan Perujo sense publicar, 2/XIV)

I, així, a la resta de segles:

- (67) E, com hagueren donada vela e·ls hagué perdut de vista, retornà Joseph al Senyor e a la sua mare ab infinides recomandacions de aquells qui ab tan gran enyorament *seguexen* son camí. (*Vita Christi*, Pàg. 301, Línia: 31, 2/XV)
- (68) Huna sa tia / me·n féu parlar. / Fféu·me contar/ qu'era chiqueta, / quant fon mongeta / ella vistida./ *Seguí llur vida* / com a novícia, / ab amicícia / dintre vivint, / anys prop de vint. (*Spill*, Línia: 4932, 2/XV)

Aquests exemples, en realitat, encara es poden entendre a partir dels sentits llatins de *seguir*, com ara 'seguir el camí cap a un lloc'. En altres paraules, el *viatge* (i metafòricament la *vida*) són camins dirigits cap a un lloc concret, camins que seguim, tot i les interrupcions (Lakoff & Johnson).

Fet i fet, solament trobem exemples ben clars de *seguir*, com a sinònim de *continuar* (fora dels que es relacionen amb el camí), a partir del segle XV. En contextos transitius o intransitius. Ara bé, tenen la particularitat que són traduccions de l'italià (exs. 69 i 70) o textos fortament influïts per l'italià (exs. 71, 72 i 73) i, en concret, pel *Decameró*.¹⁶ És per això que la majoria de contextos són semblants, relacionats amb la parla o la lectura:

- (69) Ja calava Pampinea com l'ardiment e la cautela del palafrener era de molts d'èls estada loada, e per senblant lo seny del Rey, com la Reyna, girant·se a Filomena, li comandà que *seguís lo novel·lar*; per la qual cosa Filomena hiversosament axí començà a parlar (*Decameró (1 part)*, Pàg. 213, Línia: 7, 1/XV)¹⁷
- (70) Filostrato, oida la fi de la novella de Pampinea, una stona estech entre sí matex; puys, girant·se envert ella: "Un poch es estada bona e qui m'·a plagut en la fi de la vostra novella; mas massa més n'·i hac abans per a riure, la qual cosa aguera volgut que estada no y fos." E puys, girant·se a Laureta, dix: "Madona, *seguiu* après ab una millor, si esser pot." (*Decameró (1 part)*, Pàg. 314, Línia: 11, 1/XV)¹⁸
- (71) Ladonchs lo rey, primerament, començà: -Quis que ella sie, yo la prech que, per amor de mi, vos vulla perdonar. La reyna, axí mateix, *seguí les paraules del rey*, anadint: -E si yo só aquexa que vós díets, yo us perdó. (*Curial e Güelfa*, Pàg. 377, Línia: 39, 1/XV)
- (72) Lo pretor, com víu venir Curial, mirà·l, e fonch molt meravellat com tan prestament ere vengut. E dix: -E yo promet a Déu que anch no víu cavaller tan ben seent en sella com aquest. A, Déu! ¿E per què no m'havets fet tal? E, *seguint*, dix al vell cavaller: -Sí Déus me dó honor; de molt sóts tengut a nostre senyor Déu, que en cas tan estret vos ha en tal manera socorregut. (*Curial e Güelfa*, Pàg. 60, Línia: 8, 1/XV)
- (73) Despertaui la stúcia del vostre antich saber, y mogues la potència del meu adormit bras al consell de aquell, en reparar la falta del dan que hé rebut, mesclat ab tal vergonya, que lo parlar me empatxa." E, desfogat del pessat cansament, cobrant

¹⁶ Hi ha estudis que demostren aquesta influència en el *Curial* (Martines i Montserrat) i en *La Faula de les amors de Neptuno i Diana*. Respecte d'aquesta darrera obra Lola Badia (2009, 192) explica: "*La Faula de les amors de Neptuno i Diana* és un exercici d'imitació creativa d'Ovidi i de Boccaccio, que explica una transformació atribuïda al poeta Claudià, presumptament traduïda al català, però que no correspon a cap model conegut."

¹⁷ En l'original, diu: "Taceva già Pampinea, e l'ardire e la cautela del pallafreniere era dà più di loro stata lodata, e similmente il senno del re, quando la reina, a Filomena voltatasi, le'impose il *seguitare*; per la qual cosa Filomena vezzosamente così incominciò a parlare". (*Decameron*, 1992, III, 3)

¹⁸ En l'original, diu: "Poi alla Lauretta voltato disse: - Donna, seguite appresso con una migliore, se esser può" (*Decameron*, IV, III)

alè, *seguí* ab tals paraules: “No sé si refermant lo dir de aquells antichs qui posaren, passada la revolució de tant nombre de segles per mil·lenars, tornar a huncert e fer les coses ja passades[...] (*Faula de Neptuno i Diana*, Pàg. 6, Línia: 12, 1/XV)

Si deixem fora aquests exemples, no és fins a la segona meitat del segle XVII que trobem els exemples més clars, ja amb el sentit actual, i com fa avinent el *DCVB* (s.v. *seguir*) amb usos intransitius:

(74) En *seguint* y continuant lo dit justícia les diligències à fiança y arresta en sa casa a [lo] [dit] Monserrat Sans, manant-li que sots pena de cent lliures tingués per arrest y presó sa casa, y que de aquella no ixqués sens orde de aquell (*Vint processos criminals d’Albalat de la Ribera* (1611-1666), II, Pàg. 149, línia: 9)

(75) Fas memòria que lo dia de Santa Catarina, que contam als 25 de novembre de l’any 1672, se pardé la dita barqua anant a Marsella carragada de oli y no se n’aprofità cosa per nosaltres. Y axí que no és manester aficionar-s’i molt, peraquè *seguin mon compta* entra lo vaxellet del patró Joan Fornaguera y dita barqua, ab algun error que tinguí amb lo donar dels dinés, trobo que y é pardut algunas set-centas lliuras [...] (*Pagesos_Bellolell 1*)

N’hi ha altres mostres esparces, durant la segona meitat del segle XVIII, en què *seguir* pot portar un subjecte inanimat:

(76) Respecte de continuar en desmesia les pluges, ocasionant molts es tragos de pertot, *segueixen les rogatives* per la serenitat en totes le iglésies de Barcelona, ab lo Ssm. manifest (alabat sia sempre); com i tamb se continua a dir la col·lecta en la missa molt antes de fer-se les rogative publiques. (*Calaix de sastre*, p. 128)

I, durant la primera meitat del XIX, on ja hi ha un exemple amb predicatiu:

(77) Los dits *seguiren presos* a la Ciutadela de Barcelona ahon se’ls segueix la causa. (*Pagesos_Diari de la casa Ramis-Milans*, p. 287, lín. 30)

I, potser per aquest motiu, és a dir, pel fet que és un sentit tardà i escàs en català, Fabra no l’inclouïa en el *DGLC*, tampoc, el *DECat* –exceptuant-ne el context perifràstic, ni el *Diccionari Aguiló*. És possible que l’aparició d’aquest sentit siga una conseqüència del contacte entre llengües. No debades, acompanyem el francès i l’occità en els usos de *seguir* durant l’època medieval, ens acostem als usos castellans, en entrar el segle XVII.

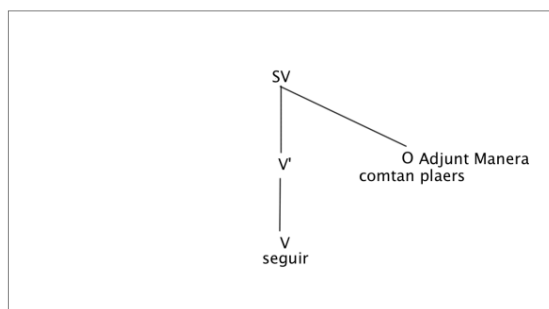
Aquestes dades casen, també, amb l’aparició de la perífrasi *seguir* + GER.

Com ja hem explicat més amunt (cf. supra 2.2), la perífrasi *seguir* + GER és una perífrasi controvertida. La controvèrsia comença quan Fabra la rebutja (*Converses* 1955, 39, & 604) i, per contra, Coromines (*DECat*, s.v. *seguir*), tot i que no documenta *seguir* amb el sentit de ‘continuar’, sí que en dóna un exemple en context perifràstic. L’exemple és del segle XIII. La resta són ja exemples de finals del segle XIX. Ens referim al proverbi 598 de l’obra *Proverbis*, de Guillem de Cervera:

(78)

Homilmen aclinar
/ can li passa denan, /
can se’n va, solats far, /
seguir plasers *comtan*.
[cat. inclinar-se humilment /
quan li passa davant, /
quan se’n va, fer descans, /
seguir plaers *contan*.]

Tanmateix, l’exemple aportat per Coromines és dubtós. Es pot interpretar, també, com ‘prosseguir el camí, plaser contant’: l’oració amb gerundi és, en aquest cas, un adjunt de manera, amb l’objecte directe omés, com passava també en català i en llatí.

Així doncs, un exemple dubtós i isolat no ens sembla rellevant a l'hora d'establir l'origen de la perífrasi. Segons el nostre corpus, les primeres documentacions són de finals del segle XIX. Així, també, ho adverteix el *DCVB* (s.v. *seguir*) per a subjectes animats i inanimats:

- (79) Crec que pedré la chaveta si en ella *seguixc pensant*, pos l'adore tant y tant que me muic per Ramoneta (*Colahuet y sa cosina*, 1895, p. 27)
- (80) Aquell gigant va tenir bon cor i diu an aquell homo: —No res, quedau perdonat, i d'avui endavant d'us-vos-ne tota sa llenya que volgueu, mentres siga per omplir aqueixes panxes buides que deis que teniu a ca vostra. Es gigant *seguí dient*: — Escoltau, i quants d'anys corre s'al·lot majoret que teniu? (*Rondalles Alcover*, vol. 2, p. 136)
- (81) El clapoteig de l'aigua *seguí repiquetejant* (VÍct. Cat. *Ombr.* 26.)

Si a això sumem el fet que *seguir* no tenia en català encara el sentit de 'continuar', tardà, com ja hem vist, el camí cap a la gramaticalització sembla difícil. De fet, si fem un colp d'ull al conjunt de les llengües romàniques (cf. figura 6) observarem que només aquelles llengües que tenen des dels inicis el sentit de seguir com a 'continuar', han creat la perífrasi.

	SEGUIR 'continuar'	SEGUIR perífrasi	
occ.			
fr.			
it.	<i>seguire</i>	<i>seguire a + INF</i>	
esp.	<i>seguir</i>	<i>seguir en + INF</i>	<i>seguir + GER</i>
port.	<i>seguir</i>		<i>seguir + GER</i> (gall./port.)
cat.			<i>seguir + GER</i>

Figura 6. *Seguir* i les perífrasis amb *seguir* en les llengües romàniques, en època medieval.

Així, doncs, com hem dit, l'italià, l'espanyol i el portugués, des dels seus inicis, creen el sentit de *seguir* com a 'continuar'. També, així, la perífrasi. L'italià, sempre en infinitiu: *seguire a + INF*:

- (82) stelle, che tutte sono di natura di fuoco. Avemo detto de' quattro elementi brevemente; or seguita a dire delle turbazioni dell'aria e della terra da che procedono. (A. Pucci, *Libro*, 1362 (fior.), cap. 3, 22.12, s. XIV)
- (83) lasciare ed interrompere lo studio di esporre la Santa Scrittura; però che non minore edificazione seguita ad udire gli esempi e la vita di Santi Padri, che della dottrina e della (Cavalca, *Dialogo S. Greg.*, a. 1342 (pis.), *Prologo* 2, 7.23, s. XIV)

Pel que fa a l'espanyol, els diversos estudis en donen molts pocs exemples. Així, Spaulding (435) ofereix la primera documentació de *seguir* + GER en *El libro de Calila e Digna* (escrit a la darrereria del s. XIII; manuscrit del s. XIV - XV):

- (84) [...] qué llegaste tantas riquezas commo avemos? Et quando yo non te quisiere responder, *sígueme preguntando* fasta que te lo diga. [...] Et el marido fizo senblante que gelo non quería dezir, et ella siguióle tantas vezes fasta que le dixo: — Yo te lo diré, pues que tanto lo quieres saber (*El libro de Calila e Digna*, Cal A 24, 435-7)

Possiblement, el fet que no se'n troben més casos fins al segle XIX és fruit de l'escàs corpus disponible. Ara, amb els corpus actuals el panorama és més complet. La trobem des de finals dels segle XIV amb continuïtat fins al segle XX:

- (85) Precentor. toris. se dize el que primero comiença el canto: assi como se dize succentor. el que *sigue cantando* despues que fue comenzado. // (1490, *Universal vocabulario de latín en romance*. Alfonso de Palencia. [ADMYTE] Sevilla Pablo de Colonia, Juan Pegnitzer de Nuremberg, Magno Herbst de)
- (86) y no teniendo éste en ese momento impedimento alguno por el que deba considerarse inválido el testamento, también después de la muerte *seguirá siendo válido*. (1568, *Tratado sobre los préstamos y la usura*, Molina, Luis de., *Corpus del español*)
- (87) ni él habló con ninguno quanto duró el viage; sólo embevido en la contemplación de sus desdichas, entretuvo aquel término; *siguió llorando* y obediente a su tío; (1612, *Varia fortuna del soldado Píndaro*. Céspedes y Meneses, Gonzalo de., *Corpus del español*)
- (88) Paciencia, señores, es necesario para oír las voces de los que se siguen temiendo la imaginada tormenta de la nave. (1762, *Epistolario*, Rodríguez Campomanes, Pedro, *Corpus del español*)
- (89) - ¡ Burro! - exclamó Silda en cuanto alzó la mirada y conoció a Cleto. Detrás de éste iba Mocejón, renqueando, también cargado de ropa embreada, porque había llovido y seguía lloviendo (1870, *Sotileza*, Pereda, José María de., *Corpus del español*)

Com s'observa en la figura 7, constatem una diferència important en la freqüència d'aparició de la perífrasi, i la seua evolució, en contrast amb *continuar* + GER. *Seguir* + GER naix abans, es desenvolupa amb subjectes inanimats i impersonals abans, i la freqüència d'aparició és molt superior a *continuar* + GER, ja des dels inicis. Per tant, la situació actual coincideix amb la situació de la llengua medieval:

	s.XI V	s.XV	s.XVI	s.XVI I	s.XVII I	s.XIX	s.XX
<i>seguir</i> + GER	1	15	58 (subj. in.)	36	78	+ 1000 (verb imper.)	+ 3000
<i>continuar</i> + GER	0	2	8	6	75	+ 500 (subj. in.)	+ 800 (verb imper.)

Figura 7. Freqüència d'aparició de les perífrasis *continuar* + GER i *seguir* + GER en espanyol al llarg dels segles.

Segons Spaulding (265), hi ha encara una altra diferència. *Continuar* + GER és, en la llengua medieval, una variant literaria de *seguir* + GER. Per tant, tal com ocorre actualment (cf. supra 2.3.4).

Cal indicar, també, que existeix la perífrasi *seguir en* + INF, des del segle XVI, però té poc èxit, les darreres documentacions són de principis del segle XIX, potser amb un

sentit d'intenció:

- (90) De espaldas, como atónito, en la tierra desde ha gran rato me hallé tendido, que así se halla siempre aquel que yerra. Con más sano discurso en mi sentido comencé de culpar el presupuesto y temerario error que *había seguido en querer dar*, con triste muerte, al resto de aquesta breve vida fin amargo (1520), *Poesía*. Selección, Garcilaso de la Vega., *Corpus del español*)
- (91) [...] y si no renunciaba a mi empleo, cosa no estilada entonces y que podía haber sido peligrosa, le tenía en el nombre solamente, *siguiendo en disfrutar* de mi licencia y no cobrando mi sueldo (1827, *Memorias de D. Antonio Alcalá Galiano*, Alcalá Galiano, Antonio., *Corpus del español*)

En portugués, *seguir* + GER es documenta a la darrería del segle XV, i en la resta de segles, però es fa molt freqüent durant el segle XIX:

- (92) do Oriente do que diziam os cortesãos de Teodósio, que fazia ao Império Romano Paládio, famoso e antigo correio, pela grande diligência com que o corria e com tanta pressa e ímpeto de espírito que até a pena cansa de *seguir escrevendo* as jornadas que ele fez navegando, vendo-se nelas em tantos perigos (1626-1692, *Historia da vida do Padre S. Francisco Xavier Lucena*, *Corpus do português*)
- (93) Holanda, Inglaterra e França se têm feito potentíssimos no mar, e por isso uns podem contrastar e outros resistir à fortuna nos maiores apertos dela; e, porque Espanha (cujos erros nós seguimos devendo aprender deles) o não fez assim, se começou a perder e perderá de todo, se não abrir os olhos como já parece quer fazer. (XVII, *Cartas*, Padre António Vieira, *Corpus do português*)

També, doncs, en aquest cas, el català acompanya el francès i l'occità durant l'època medieval. En canvi, ja a partir del segle XIX, ha girat completament l'eix cap al món hispànic.

4. Conclusions

- a) El català tenia un ventall de construccions amb *continuar* molt més ric que l'actual. Així, almenys fins a les primeries del segle XIX trobem la construcció *continuar (a) + INF*. Aquesta perífrasi desplega exclusivament fins al segle XVI, un sentit diferent a l'actual: expressa una situació que no cessa ('no cessar, perseverar, persistir'), sense cap interrupció real o fictícia. Sols, a partir d'aquest segle, la perífrasi inclou el sentit actual, amb la interrupció focalitzada. Així mateix, hi ha les construccions *continuar de + INF* (no més enllà del segle XVI) i *continuar en + INF* (fins a la segona meitat del XVIII) que s'especialitzen en el primer sentit. Aquest fet coincideix amb les dades del francès actual per a *continuer de + INF*, perífrasi que també focalitza la continuïtat, i no pas la interrupció.
- b) La perífrasi *continuar + GER*, en canvi, és en català una perífrasi tardana. Apareix durant la primera meitat del segle XVII i, fins al segle XIX és molt poc freqüent. Només hi ha dues llengües que presenten aquesta perífrasi en la llengua medieval: el castellà i el portugués. En castellà, la perífrasi és ja del segle XV. Es podria plantejar la hipòtesi que, tenint en compte que el català és a la vora del francès i l'occità durant el període medieval, en l'ús de les perífrasis amb infinitiu, l'escassa aparició de la perífrasi en català, només a partir del segle XVII, es pot deure al contacte amb el castellà o, almenys, a un gir hispànic, amb la preferència del gerundi.
- c) La influència del castellà sembla encara més evident en la perífrasi *seguir + GER*, per dos motius. D'una banda, el català medieval coincideix amb l'occità i

el francès en la inexistència del verb *seguir* com a sinònim de *continuar*, propi, en canvi, de l'italià, el castellà i el portugués. Pensem que aquest és un pas previ perquè es puga encetar el procés de gramaticalització. D'altra banda, les primeres documentacions de *seguir* + GER són de finals del segle XIX. En canvi, la perífrasi ja es documenta en castellà en el segle XIII.

Comptat i debatut, sembla que, tant en el cas de *continuar* + GER, com en el cas de *seguir* + GER, el contacte amb el castellà ha estat fonamental. Il·lustrem aquestes conclusions amb aquests dos mapes:

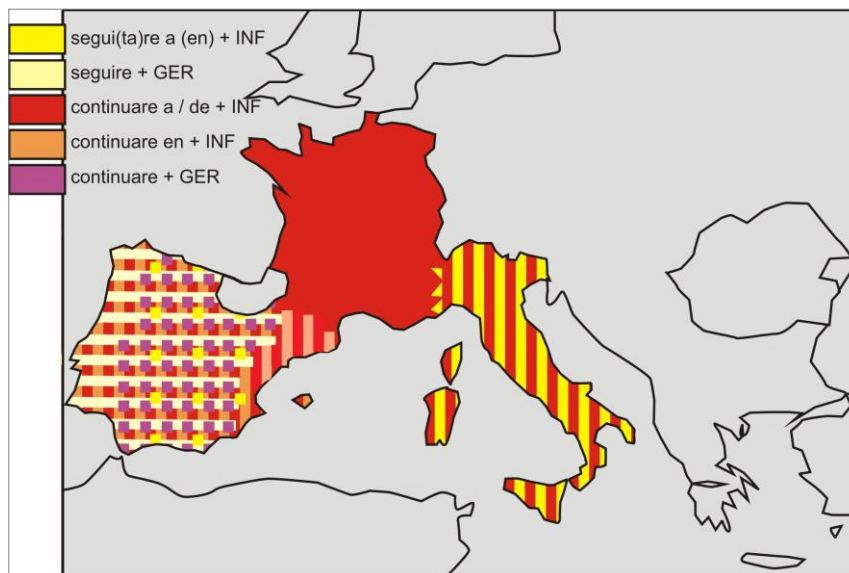

FIGURA 8: Les perífrasis amb *seguir* i *continuar* en la llengua medieval

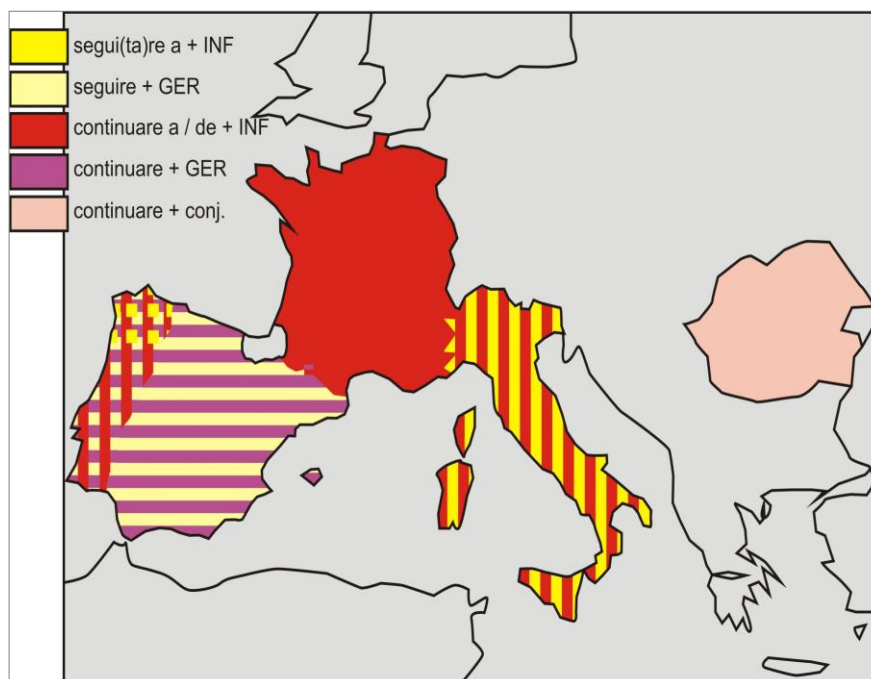

FIGURA 9: Les perífrasis amb *seguir* i *continuar* en la Romania a hores d'ara

Obres citades

A. Corpora

El *Corpus del Català Antic* (CICA) s'ha consultat complet. Per motius d'espai, incloem ací només els textos citats en aquest estudi. Així mateix, hi afegim les obres del corpus propi i la cita dels corpus consultats d'altres llengües.

---. *Chrestomathie provençale (Xe-XVe siècles)*. Leipzig: Verlag von F. G. W. Vogel, 1910.

Alcavota = Riera i Sans, Jaume, ed. *El cavaller i l'alcavota: un procés medieval*. Barcelona: Club Editor, 1973.

Appel, Carl, ed. *Provenzalische Chrestomathie mit Abriss der Formenlehre und Glossar*. Leipzig: O.R. Reisland, 147-151.

Atlàs interactiu de l'intonation de l'occitan <http://prosodia.upf.edu/atlasintonacion/>

Bartsch, Karl. *Chrestomathie de l'ancien français*. Leipzig: Verlag von F. G. W. Vogel, 1875.

Bosch de la Trinxeria, Carles. *Recorts d'un excursionista*. Alacant: Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives, 2000 [Edició digital basada en l'edició de Barcelona: Impremta de La Renaixensa, 1887].

Brunel, Clovis. *Les plus anciennes chartes en langue provençale. Recueil des pièces originales antérieures au XIII siècle*. Genève: Slatkine Reprints, 1973.

Calaix de Sastre = Amat i de Cortada, Rafael. *Calaix de sastre*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1987.

Canals, Confessió = Antoni Canals. Emili Casanova ed. *Tractat de Confessió*. [text no publicat]

Canon d'Avicenna = Cerdà, Concepció ed. *Lo Quart del Canon d'Avicenna*. 2004. (tesi doctoral).

Casanova, Emili, ed. *Memòries d'un capellà del segle XVIII, Josep Esplugues, rector de Montaverner*. València: Edicions Alfons el Magnànim/Institució Valenciana d'Estudis i Investigació.

CeG = Ferrando, Antoni, ed. *Curial e Güelfa*. Tolosa de Llenguadoc: Anacharsis, 2007.

CICA = Torruella, Joan, dir., amb Manuel Pérez Saldanya, Josep Martines & Vicent Martines (en la selecció de textos). *Corpus Informatitzat del Català Antic (CICA)*. <http://www.cica.cat/>.

CIGCA = Martines, Josep & Vicent Martines dirs. "Corpus Informatitzat de la Gramàtica del Català Antic [CIGCA]". En el seu *Corpus Informatitzat Multilingüe de Textos Antics i Contemporanis [CIMTAC]*, amb la direcció adjunta de M. Àngels Fuster i Elena Sánchez, i la coordinació tècnica de Ramon Ruiz Guardiola, Alacant, ISIC-IVITRA.

CIPM = *Corpus Informatizado do Português Medieval*. <http://cipm.fcsh.unl.pt/>

CNDHE = *Corpus del nuevo diccionario histórico del español*. Fundación Rafael Lapesa. <http://web.frl.es/CNDHE/view/inicioExterno.view>

COC = Payrató, Lluís & Núria Alturo, eds. *Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2002 [+CD ROM.].

COD = Viaplana, Joaquim & Pilar Perea. *Textos orals dialectals del català sincronitzats: una selecció*. Barcelona: PPU SA, 2003.

Col·loquis eròtico-burlescos = Martí Mestre, Joaquim, ed. *Col·loquis eròtico-burlescos del segle XVIII*. València: Alfons el magnànim, 1996.

Colahuet y sa cosina = Rubert Mollá, Manuel. *Colahuet y sa cosina: Juguete cómico en*

- un acto y en verso*. 1897.
- Començaments de Medicina* = Badia, Lola, ed. *Començaments de Medicina. Tractat d'Astronomia*. Palma: Patronat Ramon Llull, 2002.
- COR = Payà, Marta, Martí Bladas, Lluís Payrató & Núria Alturo eds. *Corpus oral de registres. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2005 [+CD ROM.].
- CORDE = Real Academia Española. *Corpus diacrónico del Español*. <http://www.rae.es>.
- Corpus del español* = Davis, Mark. *Corpus del español*. <http://corpusdelespanol.org/>
- Corpus des troubadors*. Institut d'Estudis Catalans & Union Académique Internationale (<http://trobadors.iec.cat/>)
- Corpus do português* = Davis, Mark, dir. *Corpus do português*. <http://corpusdoportugues.org>
- Corpus Kabatek* = Kabatek, Johannes. *Die Sprecher als Linguisten. Interferenz- und Sprachwandelphänomene dargestellt am Galicischen der Gegenwart*. Tübingen: Niemeyer, 1996.
- Corpus OVI* = *Corpus OVI dell'Italiano antico*. Istituto Opera del Vocabolario Italiano. Consiglio nazionale delle ricerche.
- Cort mallorquí* = Miralles Monserrat, Joan, ed. *Un llibre de cort reial mallorquí del segle XIV*, vol. 2. Palma de Mallorca: Institut d'Estudis Baleàrics/Editorial Moll, 1984
- Corts generals de Montsó (1585)* = Serra i Puig, Eva, coord. *Corts generals de Montsó (1585). Montsó–Binèfar. Procés familiar del braç reial*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2001.
- Costums de Tortosa* = Massip i Fonollosa, Jesús, ed. *Costums de Tortosa*. Barcelona: Fundació Noguera, 1996.
- CTILC = Rafel, Joaquim dir. *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana*. Barcelona: IEC. <http://ctilc.iec.cat/>.
- Decameron* = Boccaccio, Giovanni. Vittore Branca ed. *Decameron*. 2009. Torí: Einuadi. http://www.letteraturaitaliana.net/pdf/Volume_2/t318.pdf
- Decameron Cat.* = Boccaccio, Giovanni. *Decameron: traducció catalana publicada, segons l'únic manuscrit conegut (any 1429)*. Ed. de Jaume Massó Torrents 1964. Nova York: The Hispanic Society of America.
- Desclot, Crònica V* = Desclot, Bernat. M. Coll i Alentorn *Crònica*. Barcelona: Barcino, 1949. V.
- Diàlegs* = Alegre Urgell, Montserrat, ed. “*Diàlegs*” de Sant Gregori. *Retranscripció i estudi lingüístic de la versió catalana de 1340*. Universitat de Barcelona, 2004 [tesi doctoral].
- Dietaris de la Generalitat de Catalunya (2/2)* = Cases i Loscos, Lluïsa, Joseph Fernández i Trabal & Laureà Pagarolas i Sabaté, eds. *Dietaris de la Generalitat de Catalunya. Anys 1411 a 1539*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. I.
- Dotzè del Crestià* = Eiximenis, Francesc. Xavier Renedo ed. *Dotzè del Crestià (primera part, volum primer)*. Girona: Universitat de Girona/Diputació de Girona, 2005.
- DTCA = *Diccionari de textos catalans antics*. <http://www.ub.edu/diccionari-dtca/>
- DVPM = *Dicionário de Verbos do Português Medieval*. <http://cipm.fcsh.unl.pt/gencontent.jsp?id=5>
- Epistolari de Ferran I d'Antequera* = Rodríguez López, Carlo, ed. *Epistolari de Ferran I d'Antequera amb els infants d'Aragó i la reina Elionor*. València: Universitat de València, 2004.
- Epistolari València II* = Rubio Vela, Agustín, ed. *Epistolari de la València Medieval*. València/Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia

- Valenciana/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. II.
- Espill* = Roig, Jaume. *Espill*. Ed. d'Anna Isabel Peirats Navarro. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua. 2. vols.
- Evast e Blanquerna* = Lull, Ramon. *Romanç d'Evast e Blanquerna*. Ed. crítica d'Albert Soler i Joan Santanach a partir del manuscrit A, conservat a la Bayerische Staatsbibliothek de Munic. Palma de Mallorca: Patronat Ramon Lull, 2009.
- FRANTEXT = Base Textuale Frantext (<http://www.frantext.fr/>)
- Històries Troianes* = Conesa, Jaume. *Històries Troianes*. Ed. en premsa de Joan Perujo i Melgar.
- Inventari de l'alberg de Bartomeu Albertí, doctor en dret* = Miralles i Montserrat, Joan, ed. *Antologia de textos de les Illes Balears. Segles XIII-XVI*, vol 1. Barcelona: Institut d'Estudis Baleàrics/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006. 338-342.
- Les Corts de Jerusalem* = Rodrigo Lizondo, Mateu, ed. *Les Corts de Jerusalem. Sermó al·legòric del segle XIV*. Barcelona: Edicions del Mall, 1985.
- Libre del Mostassaf de Mallorca VIII* = Pons, Antonio, ed. *Libre del Mostassaf de Mallorca*. Mallorca: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1949. 206-249, 277-291 i 323-324.
- Luchaire, Achille. *Recueil de textes de l'ancien dialecte gascon d'après des documents antérieurs au XIV siècle*. Gènevè: Slatkine Reprints, 1973.
- Metge, Bernat. *Somni*. Júlia Butinyà ed. *Lo Somni. El Sueño*. Madrid: Centro de Linguística Aplicada Atenea, 2007.
- Meyer, Paul ed. *Documents linguistiques du Midi de la France*. París: Honoré Champion, 1909.
- Obres catalanes* = Moner, Francesc. *Obres catalanes*. Ed. de Peter Cocozzella. Barcelona: Barcino, 1970.
- Pagesos* = Simon i Tarres, Antoni. *Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*. Barcelona: Curial, 1993.
- Ponç d'Icard, Lluís. Eulàlia Duran ed. *Llibre de les grandeses de Tarragona*. Barcelona: Curial, 1984.
- Quesits o perquens* = Manfredi, Girolamo. Antònia Carré ed. *Quesits o perquens (Regiment de sanitat i tractat de fisiognomonía)*. Barcelona: Barcino, 2004.
- Regiment* = Alcanyís, Lluís. Antoni Ferrando Francés ed. *Regiment preservatiu e curatiu de la pestilència*. València: Universitat de València/Ajuntament de València, 1999.
- Rialc* = *Repertorio informatizzato dell'antica letteratura catalana*. Università di Napoli Federico II. <http://www.riale.unina.it/>.
- Rondalles Alcover* = Grimalt, Josep A ed. *Aplec de rondalles mallorquines d'en Jordi d'es Racó*. Palma: Moll, 1996. II.
- TIPOTEXT = Artigas, Rosa. *Tipotext: Una tipologia de textos de no-ficció*. Vic: Eumo Editorial, 2003.
- Tirant lo Blanch* = Martorell, Joanot. Albert Hauf ed. *Tirant lo Blanch*. València: Tirant lo Blanch, 2005.
- Viatge a l'infern d'en Pere Portes* = Miquel i Planas, R. ed. *Llegendes de l'altra vida*. Barcelona: F. Giró, 1914. 212-238.
- Vides* = Voragine, Jacobus de, Charlotte S. Maneikis Kniazzezh, Edward J. Neugaard & Joan Coromines. *Vides de Sants Rosselloneses*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana, 1977.
- Vint processos criminals d'Albalat de la Ribera* = Fresquet Fayos, Rafael, ed. *Vint processos criminals d'Albalat de la Ribera (1611-1666)*. Albalat de la Ribera:

Ajuntament d'Albalat de la Ribera, 1997. 65-146.

B. Obres citades

- Alibert, Louis. *Dictionnaire occitan-français d'après les parlers languedociens*. Toulouse: Institut d'Etudes Occitanes, 1966.
- . *Gramática occitana segon los parlars lengadocians*. Montpelhièr: Centre d'Estudis Occitans, 1976.
- Álvarez, Rosario & Xosé Xove. *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia, 2002.
- Badia i Margarit, A. M. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions Proa, 1995.
- . *Gramática Histórica Catalana*. Barcelona: Noguer, 1951.
- Badia, Jordi, Núria Brugarolas, Rafael Torné & Xavier Fargas. *El llibre de la llengua catalana. Per a escriure correctament el català*. Barcelona: Edicions Castellnou, 1997.
- Badia, Lola. "Volent escriure a vostra consolació e plaer: Metge, Corella i altres mestres de la prosa catalana dels segles XIV i XV." *Catalan Historical Review*, 3 (2010): 185-195.
- Balaguer, Claudi & Patrici Pojada. *Diccionari català-occità/occitan-catalan*. Barcelona: Llibres de l'Índex, 2005.
- Benítez Marco, M. Pilar. *L'Ansotano: estudio del habla del Valle de Ansó*. Saragossa: Gobierno de Aragón, Departamento Cultura y Turismo, 2001.
- Camus, Bruno. "Perífrasis verbales y expresión del aspecto en español." En L. García Fernández & B. Camus eds. *El pretérito imperfecto*. Madrid: Gredos, 2004. 511-572.
- Cantera, Jesus & Eugenio de Vicente. *Diccionario Fundamental del Francés. Frances-Español/Español-Frances*. Logroño: Hijazo Libros, 2006.
- Carrera, Aitor. *L'occità. Gramàtica i diccionari bàsics. Occità referencial i aranès*. Lleida: Pagés Editors, 2009.
- Colón Doménech, Germà. *La llengua catalana en els seus textos*. Barcelona: Curial, 1978.
- . *El lèxic català dins la Romània*. València: Universitat de València, 1993.
- Company Company, Concepción. "Gramaticalización por subjetivización como la prescindibilidad de la sintaxis." *Nueva Revista de Filología Hispánica* 52/1 (2004): 1-27.
- Coromines, Joan. *El parlar de la Vall d'Aran*. Barcelona: Curial/La Caixa, 1990.
- Coseriu, Eugène. *Estudios de lingüística románica*. Madrid: Gredos, 1977.
- DAguiló = Aguiló, Marian. *Diccionari Aguiló*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1914-1934.
- Daniel Péchoin. *Dictionnaire des difficultés du français d'aujourd'hui*. Paris: Larousse, 1998.
- DAranès = Coromines, Joan. *El parlar de la Vall d'Aran. Gramàtica, diccionari i estudis lexicals sobre el gascó*. Barcelona: Curial edicions catalanes, 1991.
- Dardano, Maurizio & Pietro Trifone. *Grammatica italiana. Con Nozioni di linguistica*. Bologna: Zanichelli, 1995.
- DCECH = Coromines, Joan & José Antonio Pascual. *Diccionario Crítico Etimológico Castellano e Hispánico*. Madrid: Gredos, 1987-1991. 6 vols.
- DCrusca = Accademia della Crusca. *Lessicografia della Crusca in rete*. Accademia della Crusca. Centro per la Comunicazione e l'integrazione dei media. <http://193.205.158.203/index.jsp>.
- DCVB= Alcover, Antoni Maria & Francesc de Borja Moll. *Diccionari Català-Valencià-*

- Balear*. Palma de Mallorca: Moll, 1928-1962. 12 vols.
- DDL*C = Rafel, Joaquim dir. *Diccionari descriptiu de la llengua catalana*. Institut Estudis Catalans. <http://dcc.iec.cat/ddlc/index.asp>.
- DDu*Cange = Du Cange, Charles. *Glossarium mediæ et infimæ latinitatis*. Niort: L. Favre, 1883-1887. <http://ducange.enc.sorbonne.fr/doc/dia/>.
- DEC*at = Coromines, Joan. *Diccionari Etimològic Complementari de la Llengua Catalana*. Barcelona: Curial/La Caixa, 1983-1991.
- DÉ*CT = *Dictionnaire Électronique de Chrétien de Troyes*. LFA/Université d'Ottawa/ATILF/Nancy Université. <http://www.atilf.fr/dect>.
- DE*scrig = Escrig, Josep. *Diccionario valenciano-castellano*. València: Impremta de J. Ferrer de Orga, 1851.
- DF*arauo = Farauo de Saint-Germain, Lluís. *Vocabulari de la Llengua Catalana Medieval*. <http://www.iec.cat/farauo/>.
- Díaz Padilla, Fausto. *Gramática analítico descriptiva de la lengua italiana*. Oviedo: Universidad de Oviedo, 1999.
- DIE*C2 = *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007. <http://dlc.iec.cat/index.html>.
- Diccionari trilingüe de perífrasis* (<http://grial.uab.es/tools/perifrasis/>)
- Diéguez Seguí, Maria Àngels. *El llibre de cort de justícia de València, 1279-1321: estudi lingüístic*. Barcelona/Alacant: Publicacions de l'Abadia de Montserrat/ Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2001.
- Dietrich, W. *El aspecto verbal perifrástico en las lenguas románicas: Estudios sobre el actual sistema verbal de las lenguas románicas y sobre el problema del origen del aspecto verbal perifrástico*. Madrid: Gredos, 1973.
- DLC* = *Diccionari de la Llengua Catalana*. Barcelona: Editorial Enciclopèdia Catalana, 1982.
- DL*ewis = Lewis, Charlton T. & Charles Short. *A Latin Dictionary*. Oxford: Oxford University Press, 1879. <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0060%3Aentry%3Dcontinuo2>
- DM*artíGadea = Martí Gadea, Joaquim. *Diccionario General Valenciano-Castellano*. València: Impremta de José Canales Romá, 1891.
- DM*F = *Dictionnaire du Moyen Français*, version 2010. ATILF/CNRS/Nancy Université. <http://www.atilf.fr/dmf>.
- DR*os = Ros, Carles. *Diccionario valenciano-castellano*. València: Impremta de Benito Monfort, 1764.
- DS*apere = *Sapere. Dizionario*. <http://www.sapere.it/sapere/dizionari.html>.
- ES*apere = *Sapere. Enciclopedia*. <http://www.sapere.it/enciclopedia/imbroncare.html>.
- EW*RS = Diez, Friedrich. *Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen*. Bonn: Bei Adolph Marcus, 1853.
- Fabra, Pompeu. *Qüestions de gramàtica catalana*. Barcelona: l'Avenç. 1911.
- . *Converses filològiques*, 1 i 2. Barcelona: Edhasa, 1983.
- Fernández de Castro, Félix. *Las perífrasis verbales en español: comportamiento sintáctico e historia de su caracterización*. Oviedo: Departamento de Filología española, 1990.
- Ferrando, Antoni & Nicolàs, Miquel. *Història de la llengua catalana*. Barcelona: Pòrtic, 2005.
- Fresquet Fayos, Rafael. "La llengua col·loquial del segle XVII a la Ribera del Xúquer. Notes sobre els registres lingüístics i el pas de l'oralitat a l'escriptura en uns processos criminals." En Joan Mas i Vives & Joan Miralles i Montserrat eds. *Actes de l'Onzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, volum

2. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1999. vol. 107-123.
- Gaffiot = Gaffiot, Félix. *Dictionnaire Latin-Français*. París: Hachette, 1934
<http://www.lexilogos.com/latin/gaffiot.php>
- García Fernández, Luis dir. *Diccionario de Perífrasis verbales*. Madrid: Gredos, 2006.
- García, Jose. M. “Verbos aspectuales en español. La interacción de significado verbal y significado construccional.” En Graça Rio-Torto coord. *Estudos em Homenagem ao Professor Doutor Mário Vilela*, vol. 1. Porto: Universidade do Porto, 2005. 405-418.
- Gavarró, Anna & Brenda Laca, “Les perífrasis temporals, aspectuals i modals.” En Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Marscaró & Manuel Pérez Saldanya dirs. *Gramàtica del Català Contemporani*. Barcelona, Empúries: 2002. 2663-2726.
- GdUL = Ferrando, Antoni dir. *Guia d'usos lingüístics I*, València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2002.
- Girodet, Jean. *Dictionnaire des pièges et difficultés de la langue française*. París: Bordas, 2007.
- GNV = Acadèmia Valenciana de la Llengua dir. *Gramàtica normativa valenciana*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2006.
- Gómez Manzano, Pilar. *Perífrasis verbales con infinitivo (Valores y usos en la lengua hablada)*. Madrid: UNED, 1992.
- Gómez Torrego, Leonardo. *Perífrasis verbales. Sintaxis, Semántica y Estilística*, Madrid: Arco Libros, 1988.
- González Gutiérrez, Joan Antonio. *Las perífrasis verbales de la lengua catalana en los siglos XVI-XX (hasta la normativización de la lengua)*. Tortosa: UNED, 2008.
- Guia Lingüística*. Barcelona: Editorial UOC, 2007. http://www.uoc.edu/serveilinguistic/pdf/Guia_catalana_NOVEMBRE-2007.pdf
- Jensen, Frede. *The syntax of Medieval Occitan*. Tübingen: Niemeyer, 1986.
- . *Old French and Comparative Gallo-Romance Syntax*. Tübingen: Niemeyer, 1990.
- Langacker, R. W. “On subjectification and grammaticization.” En J. P. Koenig ed. *Discourse and cognition. Bridging the gap*. Stanford: CA, Center for the Study of Language and Information, 1998. 71-89.
- Lakoff, George & Mark Johnson. *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press, 1980.
- Ledgeway, Adam. *Grammatica diacronica del napoletano*. Tübingen: De Gruyter, 2009.
- Levy, Emil. *Petit dictionnaire provençal-français*. Raphèle-les-Arles: Culture Provençale et Méridionale, 1991.
- Martines i Peres, Josep. “Aproximació a les novetats lèxiques i semàntiques del Curial e Güelfa.” En Antoni Ferrando ed. *Estudis lingüístics i culturals sobre Curial e Güelfa. Novel·la cavalleresca anònima del segle XV en llengua catalana*. Amsterdam: John Benjamins, 2012. 941-998.
- Mendes Mothé, Núbia Graciella. “Gerúndio versus Infinitivo Gerundivo: Brasil e Portugal em contraste nos séculos XIX e XX.” *Estudos Linguísticos XXXV*, 2006. 1554-1563
- Meyer-Lübke, Wilhelm. *Grammaire des langues romanes*. París: H. Welter, 1890.
- Miguel, Elena de. “El aspecto léxico.” En I. Bosque & V. Demonte dirs. *Gramática descriptiva de la lengua española*, vol. 2. Madrid: Espasa Calpe, 1999. 2978-3060
- Mir, Jordi & Joan Solà. *Obres completes de Pompeu Fabra*, vols. 1-8. Barcelona: Proa, 2011.
- Mira, Maria Helena et al. *Gramática da Língua Portuguesa*. Lisboa: Caminho, 1988.
- Montserrat i Buendia, Sandra. “Els mots gramaticals en el Curial e Güelfa: El cas de pur.” En Antoni Ferrando ed. *Estudis lingüístics i culturals sobre Curial e Güelfa*.

- Novel·la cavalleresca anònima del segle XV en llengua catalana*. Amsterdam: John Benjamins, 2012. 671. 690.
- Morera, Marcial. *Diccionario Crítico de las Perífrasis Verbales del Español*. Puerto del Rosario: Servicio de Publicaciones del Excmo. Cabildo Insular de Fuerteventura, 1991.
- Moretti, G.B. & G.R. Orvieto. *Grammatica italiana*. Perugia: Benucci, 1978-1983.
- Niermeyer, J. F. *Mediae Latinitatis Lexicon*, E. J. Brill: Leiden, 1976. (<http://archive.org/details/MedievalLatinLexicon>)
- Olbertz, Hella. *Verbal Periphrases in a Functional Grammar of Spanish*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 1998.
- Optimot. Consultes lingüístiques*. <http://www14.gencat.cat/llc/AppJava/index.jsp>
- Par, Alfons. *Curial e Güelfa: notes lingüístiques i d'estil*. Barcelona: Anuari de l'oficina Romànica de Lingüística i Literatura, 1928.
- . *Sintaxi Catalana*. Halle: Perlmütter, 1923.
- Pérez Saldanya, Manuel. "Les relacions temporals i aspectuals." En Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró & Manuel Pérez Saldanya dirs. *Gramàtica del Català Contemporani*. Barcelona: Empúries, 2002. 2567-2662.
- Ponsoda, Joan. *El català i l'aragonés en els inicis del Regne de València segons el "Llibre de Cort de Justícia" de Cocentaina*. Alcoi: Marfil, 1996.
- PSW = Levy, Emil. *Provenzalisches Supplement-wörterbuch*. Leipzig: Reisland, 1898.
- Renzi, Lorenzo & Giampaolo Salvi. *Grammatica dell'italiano antico*. Bologna: Il Mulino, 2010.
- Renzi, Lorenzo, G. Salvi & A. Cardinaletti. *Grande grammatica italiana di consultazione*, vol. 2. Bologna: Il Mulino, 2001.
- REW = Meyer-Lübke, W. *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: C. Winter, 1911-1920. 13 vols.
- Robert K Spaulding. *History and syntax of the progressive constructions in Spanish*. Berkeley: University of California Press, 1926.
- Roca-Pons, Josep. *Estudios sobre perífrasis verbales del español*. Madrid: Centro Superior de Investigaciones Científicas, 1958.
- Rohlf, Gerhard. *Grammatica storica della Lingua Italiana e dei suoi dialetti*. Torí: Einaudi, 1969.
- Ruaix i Vinyet, J. *El català/2. Morfologia i sintaxi*, Barcelona: Moià, 1981.
- Rull, Xavier. *La perifrasi verbal en català*, 2006 [en premsa]
- Santos Santana, Samara & Afranio Goncalves. "Soy yo otra vez, estoy queriendo tu opinión. Diferentes contextos de uso del gerundio en portugués brasileño y en español: las perífrasis." En Cristiano Silva de Barros et al. ed. *V Congresso Brasileiro de Hispanistas UFMG / I Congresso Internacional da Associação Brasileira de Hispanistas*. Belo Horizonte: UFMG, 2008.
- Schlieben-Lange, Brigitte. *Okzitanische und katalanische Verbprobleme*. Tübingen: Niemeyer, 1971.
- Serianni, Luca. *Italiano. Grammatica. Sintassi*. Torino: Garzanti, 2000.
- Solà, Joan. *Lingüística i normativa*. Barcelona: Empúries, 1990.
- Squartini, Mario. *Verbal periphrases in Romance: aspect, actionality, and grammaticalization*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 1998.
- Steinkrüger, Patrick O. *Das Katalanische in der Frühen Neuzeit*. Muenchen: Lincom Europa, 2004.
- Tdf* = Mistral, Frederic. *Lou Tresor dóu Felibrige ou Dictionnaire Provençal-Français*. Ais de Provença: Marcel Petit. 1878-1886.
- TFA* = *Textes de Français Ancien*. <http://artfl-project.uchicago.edu/content/tfa>

- Thesoc* = *Thesaurus occitan (Thesoc). Base de données linguistiques*. Universitat de Niça. <http://thesaurus.unice.fr/credit.html>.
- TLFI* = *Trésor de la langue française informatisé*. <http://atilf.atilf.fr/>.
- Topor, Mihaela. "Criterios identificadores de las perífrasis verbales del español." *Sintagma* 17 (2005): 51-69.
- . *Perífrasis verbales del español y el rumano. Un estudio contrastivo*. Tesis doctoral, 2011.
- Topor, Mihaela, Vázquez, Glòria & Ana M. Fernández. *Diccionari trilingüe de perífrasis verbals espanyol/romanés/català* (<http://grial.uab.es/tools/perifrasis/>), 2010.
- Traugott, Elizabeth & Richard B. Dasher. *Regularity in semantic change*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- Traugott, Elizabeth & Paul J. Hopper. *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.
- Veyrat, Montserrat. *Aspecto, perífrasis y auxiliación: un enfoque perceptivo*. Minneapolis/València: University of Minnesota/Universitat de València, 1993.
- Yllera, Alicia, "Las perífrasis verbales de gerundio y participio." En Ignacio Bosque & Violeta Demonte dirs. *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, 1999. 3391-3441.
- . *Sintaxis histórica del verbo español: las perífrasis medievales*. Saragossa: Universidad de Zaragoza, 1980.